

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
Кафедра педагогіки, психології та менеджменту



ДОПУЩЕНО ДО ЗАХИСТУ

Здобувач кафедри ПП та М
ІНСТИТУТ ЮЛІА ГЕРАСИМЕНКО

«Освітні» 2025 р.

«СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО
ІМІДЖУ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА
ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ»

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеня «магістр»

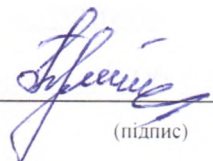
Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 011 Освітні, педагогічні науки

Освітньо-професійна програма «Педагогіка вищої школи»

Здобувач вищої освіти
групи ПВШ-23-11-ЗМ

КІРУСЕНКО Наталя Михайлівна


(підпис)

Науковий керівник:
докторка педагогічних наук,
професор

КУЧЕРЕНКО Ірина Анатоліївна


(підпис)

Біла Церква 2025

Протокол аналізу звіту подібності

Заявляю, що я ознайомився (-лась) з Повним звітом подібності, який був згенерований Системою виявлення і запобігання щодо роботи:

Автор: Кірусенко Наталя Михайлівна, група ПВШ-23-11-ЗМ

Назва: Сучасні підходи до формування позитивного іміджу майбутнього викладача закладу вищої освіти

Керівник: Кучеренко Ірина Анатоліївна

Підрозділ: кафедра педагогіки, психології та менеджменту

Коефіцієнт подібності 1: 5.2%

Мікропробіли: 1

Заміна букв: 0

Інтервали: 0

Після аналізу Звіту подібності констатую наступне:

☒ Запозичення, виявлені в роботі є законними і не є плагіатом. Рівень подібності не перевищує допустимої межі. Таким чином робота незалежна і приймається.

☐ Запозичення не є плагіатом, але перевищено граничне значення рівня подібностей. Таким чином робота повертається на доопрацювання.

☐ Виявлено запозичення і плагіат або навмисні текстові спотворення (маніпуляції), як передбачувані спроби укриття плагіату, які роблять роботу невідповідною вимогам законодавства (Ст. 26. ЗУ Про фахову передвищу освіту, пункт 3.1, Ст. 42. ЗУ Про освіту) та вимог НАЗЯВО (Критерій 5), а також кодексу етики і процедур. Таким чином робота не приймається.

Висновок:

Кваліфікаційна робота Кірусенко Н. М. має високий рівень оригінальності ака-
демічної роботи, містить результати власних досліджень. Використання без-
посередньо в тексті інших авторів мають розміри не виступають за межі.

Дата 11.05.2025

Відповідальний за антиплагіатну технічну експертизу у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України:

Підпис



НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Кафедра педагогіки, психології та менеджменту

Рівень вищої освіти магістр

Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки

Освітня програма Педагогіка вищої школи

ЗАТВЕРДЖУЮ

завідувач кафедри ПП та М

 д.е.н., доц. Герасименко Ю.С.

«03» січня 2025 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ
Кірусенко Наталі Михайлівни

1.Тема роботи «Сучасні підходи до формування позитивного іміджу майбутнього викладача закладу вищої освіти»

керівник роботи д.п.н., професор Кучеренко Ірина Анатоліївна

затверджено наказом БІНПО від « 03 » січня 2025 року №01-06/03

2.Строк подання студентом роботи « 02 » травня 2025р.

3.Вихідні дані до роботи закони, постанови, нормативно-правові акти щодо професійного розвитку, наукові праці, монографії вітчизняних та зарубіжних вчених з досліджуваних питань, публікації в актуальних періодичних виданнях та вебресурсах, власні спостереження, анкетування та тестування.

4.Перелік питань, які потрібно розробити:

Кваліфікаційна робота магістра складається з основної частини і додаткової. Основна частина містить такі структурні елементи: вступ, сутність (3 розділи -- теоретичний, методичний, експериментальний), загальні висновки, список використаних джерел, додатки.

1 Розділ – Теоретичні основи формування позитивного іміджу викладача вищої освіти – складається з 4-х підрозділів: 1.1.Сутність та складові іміджу викладача ЗВО; 1.2.Психолого-педагогічні аспекти іміджу викладача; 1.3.Основні характеристики позитивного іміджу викладача ЗВО; 1.4. Вплив іміджу викладача на освітній процес і здобувачів освіти; 2 Розділ – Методичні аспекти формування позитивного іміджу майбутнього викладача ЗВО – складається з 2-х підрозділів: 2.1 Сучасні підходи та методики позитивного іміджу педагога; 2.2. Напрями роботи з формування педагогічного позитивного іміджу майбутнього викладача ЗВО; 3 Розділ – Експериментальне дослідження якості формування позитивного іміджу викладача ЗВО – складається з 3-х підрозділів: 3.1. Методика організації і проведення педагогічного експерименту; 3.2. Зміст констатувального та формувального експериментів; 3.3. Узагальнені результати дослідно-експериментальної роботи.

5. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Кучеренко І.А. д.п.н., професор	03.01.2025р.	15.01.2025р.
2	Кучеренко І.А. д.п.н., професор	20.01.2025р.	16.02.2025р.
3	Кучеренко І.А. д.п.н., професор	16.02.2025р.	22.03.2025р.

6. Дата видачі завдання 03 січня 2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Узгодження теми, складання змісту	січень	Виконано
2	Вивчення літературних джерел	січень	Виконано
3	Збирання матеріалу на підприємстві	січень	Виконано
4	Обробка матеріалу	лютий	Виконано
5	Виконання розділу 1	лютий	Виконано
6	Виконання розділу 2	березень	Виконано
7	Виконання розділу 3	березень	Виконано
8	Формулювання висновків	квітень	Виконано
9	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	травень	Виконано
10	Подання роботи на кафедру	травень	Виконано

Здобувачка освіти _____ Наталя КІРУСЕНКО

(підпис)

Керівник роботи _____ Ірина КУЧЕРЕНКО

(підпис)

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
Кафедра педагогіки, психології та менеджменту

ВІДГУК
керівника на кваліфікаційну роботу магістра
КІРУСЕНКО Наталії Михайлівни

Тема кваліфікаційної роботи магістра: «Сучасні підходи до формування позитивного іміджу майбутнього викладача закладу вищої освіти».

Загальна характеристика кваліфікаційної роботи магістра.

Сучасна система освіти в умовах модернізації навчально-виховного процесу вимагає переосмислення ролі і функцій педагога. Імідж викладача закладу вищої освіти є важливим, адже впливає на якість та ефективність навчального процесу, позитивну взаємодію між здобувачем освіти і викладачем, загальний морально-психологічний клімат в освітньому закладі. Позитивний імідж викладача сприяє підвищенню мотивації здобувачів освіти, розвитку їхніх творчих та когнітивних здібностей. З урахуванням зазначеного, тема магістерської роботи Кірусенко Н.М. є своєчасною та актуальною. Мета кваліфікаційної роботи – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови формування позитивного іміджу в майбутнього викладача ЗВО у процесі фахової підготовки.

У кваліфікаційній роботі обґрунтовано актуальність і новизну досліджуваної проблеми, визначено теоретичне та науково-практичне значення дослідження.

Структура роботи повною мірою відповідає завданню з підготовки магістерського наукового дослідження. Кваліфікаційна робота магістра складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. У змісті кваліфікаційної роботи охарактеризовано сутність поняття іміджу та його структуру в контексті діяльності викладача вищої освіти, визначено основні компоненти позитивного іміджу викладача (професійні, комунікативні, емоційні та інші), проаналізовано фактори, що впливають на формування іміджу майбутнього викладача ЗВО (педагогічна практика, самоосвіта, міжособистісні стосунки та інші), визначено роль

педагогічної практики в процесі формування іміджу майбутнього викладача, розроблено й апробовано методичну систему розвитку позитивного іміджу майбутнього викладача. Надійність та вірогідність отриманих результатів дослідження забезпечено методологічною обґрунтованістю вихідних положень, комплексом взаємодоповнюючих методів, адекватних меті, завданням, об'єкту та предмету дослідження.

Магістерська робота викладена відповідно до наукового стилю української літературної мови, логічно і послідовно відображає мету та поставлені завдання, які магістрантка розв'язує у процесі дослідження. Оформлення кваліфікаційної роботи відповідає встановленим вимогам. Випускна кваліфікаційна робота виконана в повному обсязі у встановлений термін.

Висновки, оцінка кваліфікаційної роботи магістра та пропозиції.

Вищезазначене дає підстави стверджувати, що магістерська робота є самостійним завершеним дослідженням, має наукову цінність одержаних результатів емпіричного дослідження та практичну значущість висновків і рекомендацій. Кваліфікаційна робота Кірусенко Н.М. пройшла перевірку за допомогою комплексу StrikePlagiarism та має відсоток оригінальності роботи 94,8 %.

Загалом проведене Кірусенко Н.М. дослідження достатньо повно розкриває поставлені завдання. Робота має належний науково-теоретичний та методичний рівень і відповідає вимогам щодо наукових робіт такого рівня.

Теоретична і практична значущість роботи, обґрунтування висновків переконують, що за умови успішного захисту кваліфікаційна робота Кірусенко Н.М. на тему «Сучасні підходи до формування позитивного іміджу майбутнього викладача закладу вищої освіти» заслуговує на оцінку «добре» (82 б, за шкалою ЄКТС – В).

07.05.2025 р.

Науковий керівник –

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри технологій навчання,
охорони праці та інклюзивної освіти
Білоцерківського інституту неперервної
професійної освіти ДЗВО «Університет
менеджменту освіти» НАПН України

Ірина КУЧЕРЕНКО

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 105 с., 9 рис., 2 табл., 2 додатків, 98 джерел.

Об'єктом дослідження є: процес формування позитивного іміджу викладача ЗВО.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови формування позитивного іміджу в майбутнього викладача закладу вищої освіти у процесі фахової підготовки.

Методи дослідження: теоретичні – аналіз наукової літератури з обраної теми, вивчення та узагальнення досвіду педагогічної діяльності науково-педагогічних працівників, систематизація та узагальнення отриманих знань; емпіричні – проведення бесід зі здобувачами освіти, опитувань, анкетувань, спостережень, педагогічного експерименту, порівняння результатів дослідження та аналітична обробка отриманих даних.

Актуальність дослідження зумовлена зростанням вимог до викладачів вищої освіти, які мають не лише володіти знаннями, а й демонструвати високий рівень особистісної та професійної поведінки. Формування позитивного іміджу педагога впливає на довіру студентів, якість освітнього процесу та ефективність педагогічної діяльності. В умовах глобалізації, технологічного розвитку та змін освітніх парадигм роль викладача як зразка для наслідування стає ще більш значущою, що актуалізує дослідження механізмів формування і вдосконалення його іміджу.

Імідж викладача охоплює професійні знання, комунікативні навички, культуру мовлення, емоційну інтелігентність, зовнішній вигляд і здатність застосовувати сучасні технології у навчанні. Важливу роль відіграють педагогічна діяльність, саморозвиток і адаптація до освітніх змін. Дослідження українських та зарубіжних науковців підтверджують

актуальність цієї теми, аналізуючи її складові та пропонуючи методичні рекомендації щодо вдосконалення іміджу педагога.

У межах кваліфікаційної роботи «Сучасні підходи до формування позитивного іміджу майбутнього викладача закладу вищої освіти» розглянуто теоретичні аспекти цього процесу та розроблено методи його вдосконалення. Запропонована система професійної підготовки довела свою ефективність, підтверджуючи, що імідж педагога є результатом цілеспрямованої роботи над собою, а не випадковим явищем.

Ключові слова: імідж викладача, вища освіта, формування іміджу, педагогічний імідж, заклад вищої освіти, іміджування.

ABSTRACT

Qualification Work: 105 pages, 9 figures, 2 tables, 2 appendices, 98 sources.

Object of the study: The process of forming a positive image of a higher education institution (HEI) lecturer.

Research objective: To theoretically substantiate and experimentally verify the pedagogical conditions for forming a positive image of a future HEI lecturer in the process of professional training.

Research methods: theoretical: analysis of scientific literature on the chosen topic, study and generalization of pedagogical experience of academic staff, systematization and summarization of acquired knowledge; empirical: conducting interviews with students, surveys, questionnaires, observations, pedagogical experiments, comparison of research results, and analytical processing of obtained data.

Relevance of the research is driven by the increasing demands on HEI lecturers, who must not only possess knowledge but also demonstrate a high level of personal and professional behavior. The formation of a positive teacher's image influences students' trust, the quality of the educational process, and the effectiveness of pedagogical activity. In the context of globalization, technological development, and changes in educational paradigms, the role of the lecturer as a role model becomes even more significant, emphasizing the need to study the mechanisms of its formation and improvement.

The image of a lecturer encompasses professional knowledge, communication skills, speech culture, emotional intelligence, appearance, and the ability to apply modern technologies in teaching. Pedagogical activity, self-development, and adaptation to educational changes play a crucial role. Research by Ukrainian and international scientists confirms the relevance of this topic,

analyzing its components and offering methodological recommendations for improving a teacher's image.

Within the qualification work "Modern Approaches to Forming a Positive Image of a Future HEI Lecturer," the theoretical aspects of this process have been considered, and methods for its improvement have been developed. The proposed professional training system has proven its effectiveness, confirming that a lecturer's image is the result of deliberate self-improvement rather than a random occurrence.

Keywords: lecturer's image, higher education, image formation, pedagogical image, higher education institution, image-building.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	12
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	17
1.1. Сутність та складові іміджу викладача ЗВО.....	17
1.2. Психолого-педагогічні аспекти іміджу викладача.....	21
1.3. Основні характеристики позитивного іміджу викладача ЗВО.....	24
1.4. Вплив іміджу викладача на освітній процес і здобувачів освіти....	27
Висновки до першого розділу	31
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ЗВО.....	34
2.1. Сучасні підходи та методики позитивного іміджу педагога	34
2.2. Напрями роботи з формування педагогічного позитивного іміджу майбутнього викладача ЗВО.....	39
Висновки до другого розділу.....	43
РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯКОСТІ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ВИКЛАДАЧА ЗВО	47
3.1. Методика організації і проведення педагогічного експерименту....	47
3.2. Зміст констатувального та формувального експериментів.....	52
3.3. Узагальнені результати дослідно-експериментальної роботи	80
Висновки до третього розділу.....	82
ВИСНОВКИ.....	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	90
ДОДАТКИ.....	103

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасна система вищої освіти ставить перед викладачами високі вимоги не тільки щодо їх знань, але й до їхньої особистісної і професійної поведінки. У цьому контексті важливу роль відіграє формування позитивного іміджу майбутнього викладача, який включає в себе як професійні, так і особистісні характеристики педагога. Позитивний імідж викладача здатен значно впливати на сприйняття здобувачами вищої освіти процесу навчання, формування довіри до закладу освіти, а також на якість і результативність педагогічної діяльності в цілому.

Актуальність дослідження полягає в тому, що в умовах глобалізації, інтенсивного розвитку інформаційних технологій та змін в освітніх парадигмах важливість іміджу викладача зростає. Педагогічна професія зазнає значних змін, і, зокрема, в умовах вищої освіти, викладачі все більше виступають як зразки наслідування для здобувачів, тому формування позитивного іміджу є важливим елементом їхньої професійної підготовки. Враховуючи це, дослідження процесу формування іміджу викладача, а також практичні аспекти його вдосконалення стають надзвичайно актуальними.

Імідж викладача – це не лише сума його професійних знань і педагогічних умінь, але й комунікативні навички, культура мовлення, рівень емоційної інтелігентності, зовнішній вигляд, поведінка, а також здатність ефективно використовувати новітні технології в освітньому процесі. Усі ці компоненти взаємодіють між собою і формують у здобувачів освіти певне ставлення до педагога, що, своєю чергою, може впливати на результативність освітнього процесу. Важливо зазначити, що особливу роль у формуванні іміджу викладача має не тільки його безпосередня педагогічна діяльність, але й постійний саморозвиток, самопізнання та здатність

адаптуватися до сучасних змін в освіті.

Формування позитивного іміджу викладача вищої освіти є важливим аспектом сучасної педагогічної науки, тому ця тема привертає увагу як українських, так і зарубіжних дослідників. Останні наукові роботи охоплюють різноманітні аспекти цього процесу, від аналізу складових іміджу до розробки методичних рекомендацій для удосконалення іміджу викладача вищої школи.

Завдяки науковим доробкам зарубіжних (Р. Бентон, П. Берд, К. Боулдінг, Е. Сімпсону та ін.) і вітчизняних науковців (Н. Гузій, В. Маценко, О. Пенькова, Л. Попова, Г. Почепцов, М. Скрипник та ін.) активно розвивається іміджологія як окрема наукова галузь знань, у межах якої розглядаються різноманітні теоретико-методологічні аспекти поняття «імідж». Так, окремі аспекти формування професійно-педагогічного іміджу викладача вищої школи висвітлено науковцями, які досліджували концептуальні засади та практичний інструментарій іміджології (П. Берд, Л. Браун, Ф. Джефкінс, І. Криксунова, Е. Соловйов, М. Спіллейн, Е. Семпсон, Г. Почепцов, В. Шепель та ін.); сутність професійного іміджу фахівця та особливості його ефективної самопрезентації (І. Альохіна, Ф. Генів, Н. Скрипаченко, Д. Френсіс та ін.); формування педагогічного іміджу викладача вищої школи (І. Володарська, Н. Гузій, А. Морозов, С. Панчук, О. Чебикін та ін.).

Дослідження останніх десяти років підтверджують важливість формування позитивного іміджу викладача як у контексті професійної підготовки, так і з урахуванням його особистісних характеристик, здатності адаптуватися до змінюваного освітнього середовища, а також використання сучасних технологій у навчанні. Практичне застосування отриманих результатів може значно підвищити ефективність освітнього процесу і сприяти розвитку професійної культури серед викладачів закладів вищої освіти.

Об'єкт дослідження – процес формування позитивного іміджу викладача ЗВО.

Предмет дослідження – чинники, механізми та шляхи вдосконалення позитивного іміджу майбутнього викладача ЗВО.

Гіпотеза дослідження – полягає у тому, що впровадження сучасних методів формування позитивного іміджу майбутнього викладача закладу вищої освіти сприяє розвитку його педагогічної культури, професійної компетентності та ефективної комунікації зі здобувачами, що позитивно впливає на освітній процес.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови формування позитивного іміджу в майбутнього викладача ЗВО у процесі фахової підготовки.

Для досягнення цієї мети необхідно вирішити наступні **завдання**:

1. Охарактеризувати сутність поняття іміджу та його структуру в контексті діяльності викладача вищої освіти.
2. Визначити основні компоненти позитивного іміджу викладача, зокрема професійні, комунікативні, емоційні та інші аспекти.
3. Проаналізувати фактори, що впливають на формування іміджу майбутнього викладача ЗВО, такі як педагогічна практика, самоосвіта, міжособистісні стосунки та інші.
4. Вивчити роль педагогічної практики в процесі формування іміджу викладача.
5. Розробити й апробувати методику розвитку позитивного іміджу майбутнього викладача, яка може бути використана у процесі педагогічної підготовки здобувачів вищої освіти.

Методи дослідження. Для досягнення поставлених завдань у дослідженні були застосовані такі методи:

теоретичні – аналіз наукової літератури з обраної теми, вивчення та узагальнення досвіду педагогічної діяльності науково-педагогічних

працівників, систематизація та узагальнення отриманих знань, що дозволило сформувати цілісне уявлення про особливості та закономірності формування іміджу майбутнього викладача ЗВО в контексті сучасних освітніх реформ в Україні;

емпіричні – проведення бесід зі здобувачами освіти, опитувань, анкетувань, спостережень, педагогічного експерименту, порівняння результатів дослідження та аналітична обробка отриманих даних.

Експериментальна база дослідження. Для проведення дослідження було залучено 27 здобувачів освіти магістратури першого та другого року навчання за спеціальністю «Освітні педагогічні науки» на базі Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти.

Інформаційна база дослідження. Основою для дослідження стали наукові праці, що стосуються створення позитивного іміджу викладача. У процесі аналізу вдалося встановити, що тема завжди актуальна, оскільки її розглядають з різних точок зору в різні періоди часу. У наукових дослідженнях як українських, так і закордонних фахівців імідж викладача виступає важливим елементом освітньої діяльності, впливаючи на якість і сприйняття професійності.

Практичне значення. Отримані в кваліфікаційній роботі результати можуть бути використані керівництвом закладів вищої освіти в практичній діяльності і сприятимуть покращенню якості освіти.

Наукова новизна дослідження:

- уточнено сутність поняття "імідж викладача" в контексті сучасної педагогічної діяльності, з урахуванням новітніх освітніх змін та технологій, а також впливу особистісних характеристик на професійну репутацію викладача;

- удосконалено методику формування позитивного іміджу майбутнього викладача закладу вищої освіти, що включає в себе нові підходи до комунікаційної практики, емоційної інтелігентності та

використання цифрових технологій у навчальному процесі;

- теоретично обґрунтовано та апробовано педагогічні умови і методи, що сприяють розвитку позитивного іміджу викладача в процесі його професійної підготовки, зокрема через педагогічну практику, самоосвіту і міжособистісні взаємодії із здобувачами освіти.

Апробація результатів дослідження. Основні положення, результати та висновки кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня «магістр» обговорювалися в ході виступів:

1. «Сучасний позитивний імідж викладача» на IV-ій Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Соціально-освітні домінанти професійної підготовки сучасного компетентного фахівця» » (м. Біла Церква, 15.05.2025р.).
2. «Сучасний імідж викладача в сучасних реаліях» під час панельної дискусії (24.10.2024р. СПЛ)

Публікації автора. Тези «Вплив іміджу викладача на освітній процес і здобувачів освіти» опубліковані у збірнику матеріалів IV-ої Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Соціально-освітні домінанти професійної підготовки сучасного компетентного фахівця» (м. Біла Церква, 15.05.2025р. (БІНПО).

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів основної частини та дев'яти підрозділів, висновків до кожного розділу, загального висновку, списку використаних джерел, який містить 98 найменувань та двох додатків. Загальний обсяг роботи становить – 105 сторінок, обсяг основного тексту роботи – 80 сторінок. Робота містить 9 рисунків, 2 таблиці, 2 додатки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

1.1. Сутність та складові іміджу викладача ЗВО

Становлення ефективної системи вищої освіти вимагає не тільки високого рівня професійної підготовки викладачів, але й формування позитивного іміджу, що сприяє створенню продуктивного освітнього середовища. «Імідж викладача закладу вищої освіти (ЗВО) розглядається як сукупність стійких уявлень про особистість і професійну діяльність викладача, які формуються внаслідок взаємодії з різними групами стейкхолдерів: студентами, колегами, адміністрацією, батьками студентів і громадськістю» [35, с. 65].

Поняття «імідж» походить від англійського слова *image*, що означає «образ», «відображення», «уявлення». У науковій літературі існують різноманітні трактування цього феномену. Так, імідж трактується як спеціально створений або природно сформований образ особи, який викликає певні емоційні реакції та установки у навколишніх. Згідно з думкою багатьох дослідників, «імідж викладача – це інтегративна характеристика, яка охоплює його професійно-педагогічні, комунікативні, морально-етичні та психологічні якості, зовнішній вигляд і стиль педагогічної взаємодії» [5, с. 92].

Імідж викладача ЗВО виконує низку важливих функцій:

- комунікативну, сприяючи ефективній взаємодії із студентською аудиторією;
- мотиваційну, оскільки позитивний імідж викладача стимулює студентів до активного навчання і саморозвитку;

- регулятивну, впливаючи на поведінку студентів через особистий приклад;
- представницьку, формуючи громадське уявлення про якість освітнього процесу в конкретному закладі.

Структурно імідж викладача ЗВО складається з декількох взаємопов'язаних компонентів:

- професійна компетентність - це фундаментальна складова іміджу викладача, що передбачає глибокі знання в предметній галузі, педагогічну майстерність, методичну підготовку, вміння адаптувати навчальний процес до потреб сучасної молоді. Професійна компетентність охоплює не лише знання теоретичного матеріалу, а й володіння практичними навичками застосування його у викладанні, здатність до безперервного самовдосконалення і наукової діяльності;

- комунікативна культура. Ефективне спілкування зі студентами є запорукою встановлення довірливих стосунків, що створюють комфортне середовище для навчання. Комунікативна культура викладача проявляється у ввічливості, тактовності, відкритості до діалогу, здатності до активного слухання та ефективної зворотної комунікації. Важливим аспектом є також уміння передавати складні знання у доступній та цікавій формі;

- морально-етичні якості. Викладач як вихователь і наставник має бути носієм високих моральних принципів. Справедливість, чесність, толерантність, повага до гідності студентів – ці риси формують основу етичної поведінки викладача і безпосередньо впливають на формування ціннісних орієнтацій студентської молоді;

- психологічна готовність і особистісні якості. Позитивний імідж викладача нерозривно пов'язаний з його психологічною врівноваженістю, емоційною стійкістю, доброзичливістю, емпатією та умінням підтримувати позитивний психологічний клімат у навчальній групі. Особливе значення

має харизма викладача, яка дозволяє природно утримувати увагу аудиторії та надихати студентів;

- зовнішній вигляд і культура поведінки. Перші враження про викладача часто формуються на основі його зовнішнього вигляду. Охайність, дотримання норм професійного етикету, відповідність одягу академічному середовищу, культура рухів, інтонація голосу – усе це виступає важливою частиною іміджу викладача та визначає рівень довіри до нього з боку студентів;

- індивідуальний стиль педагогічної діяльності. Індивідуальний підхід до організації навчального процесу, застосування авторських методик, використання інноваційних освітніх технологій є невід’ємною характеристикою привабливого іміджу викладача. Студенти високо оцінюють оригінальність викладу матеріалу, творчий підхід до вирішення педагогічних завдань, здатність викладача зацікавити аудиторію;

- інформаційно-цифрова компетентність. У сучасному освітньому середовищі викладач повинен ефективно використовувати інформаційно-комунікаційні технології. Ведення електронних курсів, інтеграція мультимедійних засобів у навчання, підтримка професійного іміджу через академічні онлайн-платформи, персональні блоги чи профілі у професійних мережах значно підсилюють імідж сучасного викладача.

Аналіз наукових досліджень свідчить про те, що позитивний імідж викладача є одним із ключових чинників підвищення якості освіти та розвитку мотивації студентів до навчання. Так, за даними опитування, проведеного в рамках дослідження Л. Попова, «понад 75% студентів вказали, що ставлення до навчальної дисципліни значною мірою залежить від особистісних якостей викладача та його уміння встановлювати ефективну комунікацію» [67, с. 41].

В іншому дослідженні, здійсненому А. Коркішко, встановлено, що «викладачі, які активно використовують сучасні інформаційні технології,

інтерактивні методики та проявляють емпатію до студентів, мають значно вищий рівень довіри серед здобувачів освіти порівняно з тими, хто дотримується виключно традиційних підходів до навчання» [44, с. 58].

Яскравим прикладом позитивного іміджу є діяльність викладачів, які поєднують науково-дослідну роботу з активною участю в міжнародних академічних програмах, підтримуючи власний професійний статус як в межах закладу вищої освіти, так і за його межами. Такі викладачі не лише стають носіями високого академічного рівня, а й виступають рольовими моделями для студентів.

Водночас, дослідження свідчать, що на формування іміджу суттєво впливають перші враження, які студент отримує ще на початку вивчення дисципліни. Зокрема, за даними дослідження, «майже 60% опитаних студентів заявили, що стиль викладання та особистісний підхід викладача визначають їхню загальну мотивацію до подальшого відвідування занять» [11, с. 404].

Таким чином, емпіричні дані підкреслюють важливість усвідомленого формування позитивного іміджу викладача як комплексного процесу, що включає розвиток професійної компетентності, комунікативної майстерності, морально-етичних якостей, індивідуального педагогічного стилю та сучасної інформаційної грамотності.

Отже, імідж викладача ЗВО є багатофакторним явищем, яке формується у процесі професійної діяльності й особистісної взаємодії, і водночас активно впливає на ефективність навчально-виховного процесу, рівень академічної культури студентства та загальну репутацію освітнього закладу. Формування позитивного іміджу вимагає від викладача цілеспрямованої роботи над собою, постійного професійного розвитку та дотримання високих етичних стандартів.

1.2. Психолого-педагогічні аспекти іміджу викладача

Імідж викладача закладу вищої освіти є складним багаторівневим утворенням, яке формується під впливом як особистісних характеристик педагога, так і соціальних, педагогічних, психологічних чинників. Важливу роль у цьому процесі відіграють психолого-педагогічні аспекти, оскільки «саме вони забезпечують гармонійне поєднання професійних знань, навичок, установок і міжособистісної взаємодії зі студентами» [3].

Психологічний аспект іміджу викладача передбачає сукупність його особистісних характеристик, емоційно-вольових якостей, стилю спілкування, здатності до саморефлексії й емоційного інтелекту. Педагогічний аспект стосується особливостей професійної діяльності, методики викладання, застосування інноваційних технологій у навчанні та вихованні, а також педагогічної етики.

Науковці (В. Бондаренко, І. Волинець, О. Зайчук) виділяють такі ключові психолого-педагогічні чинники, що визначають формування іміджу викладача. Представимо їх у таблиці 1.2.1

Таблиця 1.2.1

Психолого-педагогічні чинники формування іміджу викладача ЗВО

Чинник	Сутність	Приклад прояву в діяльності викладача
Емоційний інтелект	Здатність розпізнавати та регулювати емоції своє та здобувачів	Викладач помічає втому здобувачів і змінює темп заняття, щоб зберегти увагу
Педагогічний такт	Уміння обережно висловлювати зауваження, підтримувати гідність здобувача	Зауваження про помилку зроблене в індивідуальній формі, без приниження

Продовження таблиці 1.2.1.

Стиль педагогічного спілкування	Демократичність, відкритість, діалогічність у спілкуванні	Викладач активно залучає здобувачів до обговорення, заохочує їхні ідеї
Самопрезентація	Уміння позитивно подавати себе, свої знання та досвід	Чітка, емоційна презентація теми з використанням прикладів з особистої практики
Мотивація здобувачів	Уміння стимулювати інтерес до навчання та саморозвитку	Організація проектної роботи, що відповідає інтересам здобувачів
Адаптивність і креативність	Гнучкість у підходах до навчання, здатність до інновацій	Застосування інтерактивних платформ, створення ігрових або кейс-завдань

Емоційна привабливість та емоційний інтелект. Емоційний інтелект є основою ефективної педагогічної взаємодії. Викладач із розвиненим емоційним інтелектом здатний розпізнавати власні емоції й емоції студентів, адекватно реагувати на них, створювати позитивну атмосферу у групі, сприяти розвитку емоційної компетентності здобувачів освіти. Дослідження показують, що викладачі, які проявляють емпатію, уважність до емоційного стану студентів, викликають більше довіри та поваги, що позитивно позначається на їхньому іміджі.

- Психолого-педагогічний такт. Такт у взаємодії зі студентами передбачає дотримання міри в оцінюванні їхніх дій, висловлюванні критики, корекції поведінки. Викладач, який проявляє педагогічний такт, уникає публічного приниження студента, допомагає долати труднощі, формує у студентів почуття власної гідності та віри у власні сили. Це сприяє «створенню позитивного іміджу як справедливого і чуйного наставника» [30, с. 2].

- Стиль педагогічного спілкування. Стиль спілкування викладача істотно впливає на сприйняття його образу студентами. Демократичний

стиль, що базується на взаємоповазі, діалозі, заохоченні ініціативи студентів, сприяє формуванню позитивного іміджу. Авторитарний стиль, навпаки, може знижувати мотивацію до навчання і викликати спротив у студентської молоді, негативно впливаючи на імідж викладача.

- Професійна ідентичність та самопрезентація. Формування іміджу передбачає усвідомлення викладачем своєї ролі у навчально-виховному процесі, розуміння своїх сильних сторін і зон для розвитку. Важливим є вміння ефективно презентувати себе, свої наукові досягнення, методичні напрацювання, педагогічний досвід у професійному середовищі та серед студентської аудиторії.

Самопрезентація викладача відбувається через мову тіла, тембр голосу, манеру подачі матеріалу, вміння акцентувати увагу на головному, емоційну виразність. Компетентна самопрезентація сприяє закріпленню позитивного іміджу та формуванню у студентів довіри й поваги до викладача.

- Уміння мотивувати студентів. Психолого-педагогічний аспект іміджу включає здатність викладача надихати студентів, стимулювати їхню внутрішню мотивацію до навчання, розвитку, досягнення особистісних і професійних цілей. Для цього викладач використовує методи позитивного підкріплення, індивідуалізації навчання, створення ситуацій успіху, підкреслюючи сильні сторони кожного студента.

- Адаптивність і креативність у педагогічній діяльності. Сучасний викладач має бути гнучким до змін в освітньому середовищі, виявляти здатність адаптувати методи викладання відповідно до потреб студентів, інноваційних викликів і технічного прогресу. «Креативність у виборі форм і методів навчання сприяє підвищенню зацікавленості студентів і створенню у них позитивного уявлення про викладача як новатора і лідера» [33].

У межах дослідження, науковцями було встановлено, що основними якостями викладача з позитивним іміджем студенти вважають: «уміння

зацікавити навчальним матеріалом (84%), повагу до особистості студента (79%), об'єктивність оцінювання (75%) та відкритість до зворотного зв'язку (72%)» [37, с. 114].

Таким чином, психолого-педагогічні аспекти іміджу викладача становлять важливу основу для ефективної педагогічної взаємодії, впливаючи як на якість навчального процесу, так і на загальне емоційне тло студентської аудиторії. Формування позитивного іміджу вимагає від викладача глибокого розуміння особливостей студентської молоді, педагогічної майстерності, високої емоційної культури та здатності до самовдосконалення.

1.3. Основні характеристики позитивного іміджу викладача ЗВО

У сучасних умовах розвитку вищої освіти імідж викладача відіграє надзвичайно важливу роль у формуванні успішної освітньої взаємодії, авторитету навчального закладу та підвищенні мотивації студентів до здобуття знань. «Позитивний імідж викладача – це складне інтегральне утворення, яке поєднує професійні, морально-етичні, особистісні та комунікативні якості, що забезпечують ефективне виконання педагогічної функції» [72, с.135].

Однією з базових характеристик позитивного іміджу викладача є професійна компетентність. Вона передбачає глибоке знання навчального предмета, здатність застосовувати інноваційні технології навчання, володіння методами активізації пізнавальної діяльності студентів. Компетентний викладач уміло поєднує теоретичний матеріал із прикладами практичного застосування знань, стимулює аналітичне та критичне мислення здобувачів освіти. «Він постійно оновлює свої знання відповідно

до вимог часу, бере участь у професійних тренінгах, конференціях, наукових дослідженнях» [82, с. 226].

Не менш важливою характеристикою є етичність та моральна відповідальність викладача. Педагогічна діяльність неможлива без дотримання принципів поваги до особистості студента, справедливості, чесності та об'єктивності у оцінюванні навчальних досягнень. Позитивний імідж викладача ґрунтується на академічній доброчесності, відмові від будь-яких проявів дискримінації або упередженості. Морально відповідальний викладач стає для здобувачів прикладом високої культури міжособистісних стосунків, відповідальності за свої слова і вчинки, сприяє формуванню у них гуманістичних цінностей.

Особливу увагу варто приділити комунікативним якостям викладача. Відкритість, доступність у спілкуванні, готовність до діалогу є невід'ємними рисами позитивного іміджу. Студенти високо цінують можливість вільно висловлювати свої думки, ставити запитання, отримувати підтримку та поради. Викладач, який прагне до побудови партнерських відносин, стимулює розвиток критичного мислення, сприяє підвищенню самооцінки студентів та їх академічної самостійності. «Важливою складовою є також уміння активно слухати, емпатично реагувати на труднощі студентів, підтримувати доброзичливу та довірчу атмосферу в аудиторії» [74, с. 144].

Позитивний імідж викладача неможливо уявити без високого рівня емоційної культури. Викладач має демонструвати емоційну стабільність, оптимізм, доброзичливість, уміння конструктивно реагувати на стресові ситуації. Позитивний настрій викладача передається здобувачам освіти, сприяє формуванню мотивації до навчання, знижує рівень тривожності та стресу у навчальному процесі. Здатність до емоційної саморегуляції дозволяє викладачу залишатися уважним і терплячим навіть у складних педагогічних ситуаціях, демонструвати повагу до кожного учасника освітнього процесу.

Значний внесок у формування позитивного іміджу робить і зовнішня привабливість викладача, культура його самопрезентації. Діловий стиль одягу, охайність, правильна постава, культура мови, виразна дикція – усі ці елементи створюють перше враження про викладача, яке часто визначає подальший характер взаємодії. При цьому важливо, щоб зовнішність відповідала загальній професійній атмосфері закладу вищої освіти та підкреслювала повагу до аудиторії.

Ініціативність і прагнення до саморозвитку також виступають важливими характеристиками позитивного іміджу. Викладач, який постійно розвивається, експериментує з методиками, впроваджує інноваційні освітні технології, викликає повагу та інтерес у студентів. Він не боїться змін, активно шукає нові форми та методи роботи, залучає студентів до дослідницької діяльності, проєктних робіт, академічних заходів. «Такі викладачі стають агентами змін у системі освіти, стимулюють у студентів прагнення до професійного та особистісного самовдосконалення» [54, с. 120].

Лідерські якості викладача також є важливим компонентом позитивного іміджу. Ефективний педагог здатний надихати студентів своїм прикладом, організовувати колективну діяльність, формувати згуртовані академічні спільноти. «Він уміє мотивувати студентів на досягнення високих результатів, підтримувати в них віру у власні сили, стимулювати розвиток особистісного потенціалу» [13, с. 2].

Основні характеристики позитивного іміджу викладача ЗВО представлено у таблиці 1.3.1

Таблиця 1.3.1

Основні характеристики позитивного іміджу викладача ЗВО

№	Характеристика	Зміст
1	Професійна компетентність	Глибокі знання предмета, володіння методиками навчання, інноваційний підхід

2	Етичність і моральна відповідальність	Академічна доброчесність, справедливість, повага до особистості здобувача
3	Комунікативні якості	Відкритість до діалогу, активен слухання, доброзичливість у спілкуванні
4	Емоційна культура	Емоційна стабільність, оптимізм, емпатія, стресостійкість
5	Культура самопрезентації	Охайний вигляд, грамотне мовлення, відповідний діловий стиль
6	Ініціативність та саморозвиток	Пошук нових методів навчання, участь у науковій та професійній діяльності
7	Лідерські якості	Уміння надихати, організовувати колективну діяльність, стимулювати особистісний ріст

Отже, позитивний імідж викладача ЗВО є результатом гармонійного поєднання професійної компетентності, етичної поведінки, комунікативної відкритості, емоційної стійкості, культури зовнішнього вигляду, ініціативності та лідерських якостей. Його формування потребує свідомої та систематичної роботи над собою, готовності до постійного професійного і особистісного зростання. Тільки за таких умов викладач здатний не лише ефективно передавати знання, а й виховувати конкурентоспроможних, відповідальних і свідомих громадян.

1.4. Вплив іміджу викладача на освітній процес і здобувачів освіти

Імідж викладача вищого навчального закладу (ЗВО) є одним з основних чинників, що визначає якість навчального процесу, взаємодію між студентами та педагогічним складом, а також впливає на загальний морально-психологічний клімат в освітньому закладі. Позитивний імідж викладача може значно підвищити ефективність навчання, створити умови для розвитку самостійності та ініціативи у студентів, сприяти їхній

мотивації до досягнення високих академічних результатів. Водночас «негативний імідж викладача може мати зворотний ефект, спричиняючи демотивацію, зниження зацікавленості у навчанні, створення стресових ситуацій і навіть викликати втрату довіри до самого навчального процесу» [9, с. 2].

Імідж викладача, його поведінка, ставлення до студентів, спосіб подачі матеріалу – усе це має значний вплив на психологічне сприйняття навчального процесу. Кожен викладач має своєрідний психологічний портрет, який створюється через його емоційну стійкість, здатність до саморегуляції та взаємодії з аудиторією. Цей портрет визначає, наскільки «комфортно студентам перебувати в навчальній аудиторії, як вони сприймають навчальні завдання та як реагують на складні ситуації, що виникають під час навчання» [22, с. 3].

Імідж викладача, заснований на підтримці позитивних емоційних взаємодій, створює атмосферу довіри. Студенти відчують себе почутими та зрозумілими, що знижує рівень стресу і тривоги, дозволяючи їм ефективніше засвоювати матеріал. Вони не бояться робити помилки, оскільки знають, що викладач буде підтримувати їх у разі необхідності. «Психологічна безпека, яку забезпечує позитивний імідж викладача, стимулює студентів до активного навчання, творчої діяльності, участі в дискусіях і пошуку нових ідей» [61, с. 258].

Негативний імідж, з іншого боку, може призвести до відчуження студентів. Невмотивуюча, холодна або неуважна поведінка викладача може створити у студентів відчуття безпорадності та тривоги. Це часто призводить до зниження активності на заняттях, відсутності ініціативи і, в кінцевому рахунку, до погіршення результатів навчання.

Імідж викладача безпосередньо впливає на соціальні процеси в навчальному середовищі. Викладач, котрий підтримує високий рівень соціальної адаптації, здатний створювати сприятливі умови для комунікації

між студентами, підвищувати ефективність колективної роботи та сприяти розвитку соціальних навичок у студентів. «Він стає не лише викладачем, а й зразковим соціальним наставником, який демонструє важливість співпраці, взаємної поваги та етичних норм» [46, с. 88].

Завдяки позитивному іміджу викладача, студенти починають краще взаємодіяти між собою, допомагаючи один одному в навчальному процесі, обговорюючи матеріали лекцій і разом працюючи над проектами. Соціальний клімат в таких групах, як правило, є більш гармонійним, що веде до підвищення академічної ефективності. У цьому контексті імідж викладача стає одним з основних чинників, які формують колективну атмосферу в навчальній групі.

Іншою стороною медалі є викладач з негативним іміджем. Якщо викладач демонструє байдужість до студентів або непрофесійність у взаємодії, це може призвести до ізоляції окремих студентів або навіть до створення конфліктних ситуацій у групі. «Нерідко такі ситуації виникають, коли студенти відчують, що викладач не виявляє інтересу до їхніх проблем чи ідей. Це може спричинити втрату мотивації і зацікавленості у навчанні, а також погіршення соціальних взаємин серед студентів» [35, с. 66].

Мотивація є однією з найбільш важливих складових процесу навчання. Викладач, чий імідж ґрунтується на авторитеті, інтелектуальній ерудиції та емоційній підтримці студентів, здатен значно підвищити їхню мотивацію до навчання. Студенти, які спостерігають за тим, як викладач ставиться до навчального процесу і як заохочує їх до активної участі, більше зацікавлені в досягненні успіхів у навчанні. Позитивний імідж викладача стимулює студентів до розвитку самостійності, ініціативи та здатності до глибокого аналізу навчальних матеріалів.

Якщо викладач активно підтримує студентів, надає зворотний зв'язок, відповідає на їхні запитання і заохочує їх до самостійного мислення, це

значно підвищує їхню внутрішню мотивацію до навчання. Студенти, які отримують належну підтримку, частіше демонструють високі академічні досягнення, що є прямим наслідком того, що вони бачать у викладачі наставника, а не просто носія інформації.

Мотиваційний аспект іміджу викладача також проявляється через його здатність адаптувати навчальний процес до інтересів і потреб студентів, створювати інноваційні методи викладання та залучати студентів до самостійної роботи. «Викладач, чий імідж ґрунтується на відкритості до нових ідей, буде стимулювати студентів до більш творчого підходу до вирішення завдань, сприяти розвитку їхніх лідерських та командних якостей» [18, с. 79].

Імідж викладача не тільки впливає на те, як студенти засвоюють інформацію, але й на їхній емоційний стан під час навчання. Викладач, який демонструє високий рівень емоційної грамотності, здатний ефективно управляти емоціями як своїми, так і студентів, створює атмосферу, в якій студенти почуваються комфортно. Це дозволяє їм зосередитися на навчанні, не відволікаючись на стресові фактори, такі як страх перед помилками чи негативною оцінкою.

Залучення емоційної складової у процес навчання допомагає студентам відчувати себе важливою частиною освітнього процесу. Позитивна емоційна атмосфера, створена викладачем, сприяє розвитку креативності, покращенню комунікаційних навичок та сприяє розвитку здорових соціальних зв'язків у групі.

Викладач, імідж якого побудований на довірі та підтримці, має значний вплив на розвиток самооцінки студентів. Студенти, які отримують підтримку, розуміють, що їхні зусилля цінуються, і вони не бояться виявляти свої сильні сторони та працювати над слабкими. «Вони починають бачити себе успішними в навчальному процесі і отримують мотивацію до подальшого розвитку» [19].

Підвищення самооцінки через позитивний імідж викладача сприяє розвитку впевненості у своїх силах та можливості досягати високих результатів. В результаті студенти починають більш активно брати участь у навчальних активностях, що сприяє поліпшенню їхніх академічних досягнень.

Таким чином, імідж викладача має численні і глибокі впливи на навчальний процес і на студентів. Позитивний імідж викладача забезпечує психологічну безпеку, підтримку, мотивацію та емоційну гармонію, що дозволяє студентам досягати високих академічних результатів. Негативний імідж, в свою чергу, може призвести до демотивації, конфліктів та зниження якості навчання. Формування позитивного іміджу викладача є важливим завданням для кожного педагога, оскільки це безпосередньо впливає на успіхи студентів і загальний клімат у навчальному закладі.

Висновки до першого розділу

Імідж викладача вищого навчального закладу є важливим фактором, що впливає на ефективність навчального процесу, взаємодію між студентами та викладачами, а також на загальний морально-психологічний клімат в освітньому закладі. Позитивний імідж викладача сприяє підвищенню мотивації студентів, розвитку їхніх творчих та когнітивних здібностей, а також формуванню здорових соціальних відносин у навчальній групі.

Складові іміджу викладача включають в себе як зовнішні (професійний вигляд, поведінка, стиль спілкування), так і внутрішні аспекти (професійна компетентність, моральні цінності, емоційна грамотність). Саме поєднання цих складових визначає, як викладач сприймається

студентами, а також впливає на його здатність мотивувати, підтримувати та розвивати студентів у процесі навчання.

Психолого-педагогічний аспект іміджу викладача показує, наскільки важливим є не лише знання та навички, але й здатність викладача підтримувати позитивний емоційний клімат, створювати атмосферу довіри і безпеки. Це допомагає знижувати стрес у студентів, підвищувати їхню впевненість у своїх силах та спонукати до активнішої участі в навчальному процесі.

Основні характеристики позитивного іміджу викладача включають компетентність, авторитетність, емоційну підтримку та відкритість до нових ідей. Викладач, який вміє ефективно поєднувати ці характеристики, може стати справжнім наставником для своїх студентів, сприяючи розвитку їхніх особистісних і професійних якостей.

Вплив іміджу викладача на навчальний процес і здобувачів проявляється в численних аспектах, включаючи мотивацію до навчання, рівень соціальної взаємодії, ефективність комунікації та загальний емоційний фон у групі. Позитивний імідж викладача сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу, розвитку креативності та інтелектуальних здібностей студентів, тоді як негативний імідж може призвести до демотивації та конфліктів у навчальній групі.

Загалом, формування позитивного іміджу викладача є важливою складовою не тільки особистісного розвитку педагога, але й загального успіху навчального процесу. Викладач, який володіє позитивним іміджем, здатен впливати на студентів не лише через свої професійні знання, але й через створення здорового, підтримуючого навчального середовища.

Таким чином, для досягнення високих результатів у освітньому процесі важливо, щоб викладач не лише володів необхідними знаннями та навичками, а й активно працював над формуванням свого позитивного

іміджу, розуміючи його важливість для ефективної взаємодії із здобувачами та розвитку їх потенціалу.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ЗВО

2.1 Сучасні підходи та методики позитивного іміджу педагога

Формування та підтримка позитивного іміджу викладача є важливою складовою його професійної діяльності. Імідж викладача впливає на його взаємодію зі студентами, на створення сприятливого психологічного клімату в навчальному середовищі, а також на успішність освітнього процесу загалом. «Враховуючи важливість цієї складової педагогічної діяльності, розробка методичних рекомендацій для реалізації позитивного іміджу викладача є важливим завданням, яке сприятиме досягненню високих результатів у навчанні студентів та розвитку академічної культури в навчальних закладах» [24, с .25].

1. Постійне вдосконалення професійних знань і навичок

Одним із основних аспектів формування позитивного іміджу викладача є його професійна компетентність. Викладач, який регулярно оновлює свої знання і навички, інтегрує новітні досягнення науки і технологій в освітній процес, створює образ людини, що не тільки володіє необхідною інформацією, а й є здатною передавати її ефективно та цікаво. Важливим є також розвиток педагогічних навичок, зокрема здатності до адаптації методик навчання до потреб студентів, інтеграції інноваційних технологій та методів.

Методичні рекомендації:

- викладачам слід регулярно брати участь у професійних конференціях, тренінгах, семінарах, вебінарах, щоб підтримувати високий рівень фахової підготовки та бути в курсі останніх наукових розробок;

- використовувати сучасні освітні технології для підвищення ефективності навчального процесу. Це можуть бути як традиційні, так і інтерактивні методи, що стимулюють залученість студентів, наприклад, електронні платформи для навчання, онлайн-курси, відеоуроки та інші мультимедійні ресурси;

- створювати адаптовані навчальні матеріали, що «відповідають новітнім стандартам і вимогам освітньої діяльності» [83, с .194].

2. Розвиток комунікативних та емоційних навичок

Комунікативні та емоційні навички є ключовими складовими позитивного іміджу викладача. Викладач, який має здатність ефективно спілкуватися зі студентами, виявляти емоційну чуйність, здатний виявляти терпіння і доброзичливість, може створювати атмосферу підтримки та довіри. Це, в свою чергу, сприяє розвитку комфортного середовища для навчання та самореалізації студентів. Такі взаємодії допомагають студентам не тільки сприймати інформацію, але й активно взаємодіяти з викладачем, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу та розвитку критичного мислення.

Методичні рекомендації:

- викладачам слід активно використовувати методи активного слухання, що передбачають уважне ставлення до слів студентів, запитання та коментарі, що сприяють розвитку відносин довіри;

- створювати в аудиторії атмосферу відкритості та доступності для обговорення навчальних питань, що допомагає студентам відчувати підтримку та заохочує до участі в навчальному процесі;

- проводити тренінги з розвитку емоційної грамотності для покращення взаємодії з студентами, вміння справлятися з конфліктами та стресовими ситуаціями.

3. Високий рівень професійної етики та моральних принципів.

Імідж викладача значною мірою залежить від його дотримання етичних стандартів та моральних принципів. Професійна етика викладача повинна бути основою його педагогічної діяльності, адже саме етичні принципи визначають поведінку викладача, його взаємодію з студентами та колегами. Викладач, який демонструє високі моральні принципи, здобуває довіру студентів і має авторитет серед колег, що є важливою складовою формування позитивного іміджу. «Це включає в себе не лише моральні, а й професійні стандарти поведінки, які забезпечують об'єктивність оцінювання, справедливість і чесність у взаємодії з учасниками навчального процесу» [78, с. 222].

Методичні рекомендації:

- викладач повинен чітко визначити і донести до студентів принципи академічної доброчесності, в тому числі чесність, відкритість і неупередженість у процесі оцінювання;
- створення чітких і прозорих критеріїв оцінювання дозволяє студентам чітко зрозуміти, на що орієнтуватися при виконанні завдань, а також знижує ймовірність непорозумінь та конфліктів;
- викладачам варто працювати над своєю особистою етикою, підтримувати високий рівень професіоналізму в усіх аспектах своєї діяльності.

4. Розвиток інтеркультурної компетентності та гнучкість у підходах

У сучасному глобалізованому світі навчальні заклади стають все більш міжнародними, і студенти можуть мати різне культурне, етнічне та соціальне походження. Тому для формування позитивного іміджу викладачам необхідно розвивати інтеркультурну компетентність, що дозволяє адаптувати їхній підхід до різноманітних студентських груп. «Вміння працювати з різними культурними контекстами сприяє створенню атмосфери взаєморозуміння, взаємоповаги і забезпечує високу ефективність навчання» [28].

Методичні рекомендації:

- викладачам необхідно враховувати культурні особливості студентів, що допомагає уникнути непорозумінь і сприяє розвитку конструктивного діалогу;
- включення в навчальний процес матеріалів, які сприяють розвитку толерантності та поваги до різноманіття культур і традицій, є важливою складовою педагогічного процесу;
- регулярно проводити заняття та тренінги для студентів, що сприяють розвитку міжкультурної комунікації, що дозволяє їм краще розуміти одне одного та розвивати навички міжкультурного співробітництва.

5. Створення сприятливого психологічного клімату в групі

Психологічний клімат в навчальній групі безпосередньо впливає на ефективність навчального процесу. Позитивний клімат, заснований на взаємоповазі, довірі та відкритості, сприяє кращому сприйняттю навчального матеріалу і знижує рівень стресу у студентів. «Важливою частиною формування позитивного іміджу є здатність викладача підтримувати психологічний комфорт студентів і створювати сприятливу атмосферу для навчання» [1, с. 11].

Методичні рекомендації:

- регулярно оцінювати стан психологічного клімату в групі, застосовувати методи діагностики і корекції, щоб вчасно реагувати на можливі проблеми;
- використовувати групові вправи, що сприяють розвитку командного духу, взаємодії і підтримки серед студентів;
- проводити заняття, спрямовані на розвиток емоційної та соціальної компетентності студентів, що допомагають їм ефективно працювати в колективі та уникати стресових ситуацій.

6. Інтеграція інноваційних педагогічних технологій

Використання сучасних педагогічних технологій є невід'ємною частиною формування позитивного іміджу викладача. Інновації в навчальному процесі сприяють підвищенню якості освіти, інтеграції нових методів викладання і створенню більш ефективного навчального середовища. «Інтерактивні методи, гейміфікація, проектне навчання та інші інновації допомагають залучити студентів до активної участі в навчанні та зробити його більш захоплюючим» [29, с. 3].

Методичні рекомендації:

- використовувати інноваційні методи, такі як flipped classroom, гейміфікація, проектне навчання, щоб залучити здобувачів до активної участі в навчальному процесі;
- активно інтегрувати новітні технології в процес навчання, використовуючи цифрові ресурси, онлайн-курси, відео-уроки, що забезпечують здобувачам доступ до додаткових матеріалів та підвищують ефективність навчання;
- розвивати навички студентів, необхідні для самостійного навчання, за допомогою інтерактивних інструментів та платформ для самоосвіти.

7. Підтримка студентів у професійному розвитку

Важливою складовою позитивного іміджу викладача є його здатність підтримувати студентів у процесі їхнього професійного розвитку. «Викладач має не тільки передавати знання, а й допомогти студентам сформувати професійну ідентичність, визначити кар'єрні орієнтири та реалізувати свої потенціали» [25, с. 112].

Методичні рекомендації:

- надання індивідуальних консультацій та наставництва здобувачам, особливо в аспекті їхнього професійного становлення;
- стимулювання студентів до участі в наукових, соціальних та культурних проектах, що дозволяють їм розвивати професійні навички та реалізувати свої інтереси;

– оцінювання не лише академічних досягнень студентів, але й їхньої активності в професійній діяльності, участі в наукових дослідженнях та інших важливих аспектах розвитку.

Застосування запропонованих методичних рекомендацій для формування та підтримки позитивного іміджу викладача у освітньому процесі дозволить забезпечити високий рівень навчальної діяльності, створити комфортне середовище для навчання, а також сприяти розвитку взаємоповаги, довіри та конструктивного діалогу між викладачем і студентами. Оскільки в сучасних умовах роль викладача в процесі навчання є набагато ширшою, ніж просто передача знань, формування позитивного іміджу стає важливим аспектом для досягнення успіху як у професійній діяльності, так і в житті студентів.

2.2. Напрями роботи з формування педагогічного позитивного іміджу майбутнього викладача ЗВО

Формування педагогічного іміджу студентів, майбутніх викладачів закладів вищої освіти (ЗВО), є важливим етапом підготовки до професійної діяльності. Педагогічний імідж викладача, зокрема в контексті майбутньої роботи, не обмежується лише його професійними знаннями та вміннями, а також охоплює цілий ряд особистісних, соціальних та комунікативних характеристик, які забезпечують ефективну взаємодію з аудиторією. «Формування такого іміджу потребує спеціального підходу в навчанні та розвитку студентів» [38, с. 3].

Для того щоб майбутні викладачі могли ефективно взаємодіяти зі студентами, створювати сприятливу атмосферу для навчання і успішно реалізувати свої педагогічні задачі, необхідно сформувати у них цілу низку

важливих компетенцій, що сприяють створенню позитивного педагогічного іміджу.

Професійна самосвідомість є основою педагогічного іміджу майбутнього викладача, адже вона безпосередньо впливає на його ставлення до власної професії, її значущості, а також до студентів. Це внутрішнє усвідомлення власних професійних якостей і ролі у навчальному процесі є запорукою не лише успішної педагогічної діяльності, а й створення стійкого і позитивного іміджу серед студентів.

Рекомендації для розвитку професійної самосвідомості:

- студентам необхідно надавати можливість для саморефлексії та аналізу своїх професійних досягнень і помилок, що дозволяє їм усвідомлювати свої сильні та слабкі сторони;
- проведення тренінгів і семінарів, орієнтованих на розвиток самооцінки та саморегуляції, що дозволяє формувати правильне сприйняття власної ролі в навчальному процесі;
- використання методів самостійного оцінювання та створення портфоліо, яке дозволяє студентам відстежувати свій професійний розвиток.

Комунікація є важливою складовою педагогічної діяльності. Здатність ефективно взаємодіяти з аудиторією, вміння організувати взаємодію зі студентами, налаштувати їх на конструктивний діалог, враховувати їхні інтереси й потреби – це невід'ємні складові педагогічного іміджу. «Формування таких навичок у студентів має на меті розвиток здатності до безпосереднього контакту з аудиторією, управління навчальним процесом, впливу на студентів, використання відповідних методів і технік» [41, с. 75].

Рекомендації для розвитку педагогічних та комунікативних навичок:

- оцінка та корекція комунікативних навичок через рольові ігри, публічні виступи, де студенти можуть тренувати здатність до ведення дискусій, надання зворотного зв'язку та адаптації до аудиторії;

- організація тренінгів з розвитку мови, голосового оформлення матеріалу, невербальної комунікації (жести, міміка), що є важливими для формування авторитету викладача в очах студентів;

- включення до навчального процесу моделювання педагогічних ситуацій, які дозволяють студентам відпрацьовувати ситуації конфліктів, недорозуміннь та інших складних ситуацій, з якими вони можуть зіткнутися в майбутній професійній діяльності.

Морально-етичні принципи є основою ефективної роботи викладача, тому важливим аспектом формування педагогічного іміджу є розвиток у студентів етики педагогічної діяльності. Це включає в себе дотримання принципів академічної доброчесності, об'єктивності, справедливості в оцінюванні, взаємоповаги до студентів і колег. «Педагогічний імідж будується не лише на зовнішніх якостях викладача, а й на його етичних переконаннях, поведінці та здатності дотримуватись високих стандартів професіоналізму» [80, с. 196].

Рекомендації для формування морально-етичних якостей:

- включення в навчальний процес кейсів, що стосуються морально-етичних питань, з якими може стикатися викладач у своїй професійній діяльності;

- проведення занять на тему академічної доброчесності, чесності у процесі викладання та оцінювання, розвитку позитивної репутації як елементу професійної етики;

- підтримка принципів поваги до студентів, заохочення відкритого і конструктивного зворотного зв'язку у взаємодії з аудиторією.

Професійна культура викладача включає не лише високий рівень знань у своїй дисципліні, а й вміння організовувати ефективний навчальний

процес, впливати на студентів через свою поведінку та стиль викладу. Розвиток професійної культури серед студентів у процесі підготовки до викладацької діяльності включає роботу над такими аспектами, як організаційні вміння, культура взаємодії в освітньому середовищі, здатність до самоорганізації та самоконтролю.

Рекомендації для розвитку професійної культури і відповідальності:

- студентам слід давати можливість брати участь у практичних заняттях, де вони можуть апробувати власні підходи до організації навчального процесу, ефективної комунікації та мотивації студентів;
- важливо стимулювати студентів до розвитку організаційних навичок через планування та проведення навчальних заходів, допомогу в організації освітніх проектів;
- використання самостійних завдань і проектів, що дозволяють студентам практикувати відповідальність за результат, що сприяє формуванню впевненості у власних силах як майбутніх викладачів.

Оскільки освітні технології та методи постійно еволюціонують, важливим напрямком у формуванні педагогічного іміджу є розвиток у студентів здатності використовувати інноваційні методи навчання та новітні педагогічні технології. «Включення інноваційних підходів до навчального процесу дозволяє не лише підвищити ефективність навчання, але й створити імідж прогресивного, сучасного викладача, який здатен працювати в умовах швидких змін в освіті» [75, с. 28].

Рекомендації для інтеграції інноваційних методик:

- впровадження технологій змішаного навчання, використання платформ для онлайн-курсів, мобільних додатків для навчання та інтерактивних інструментів;
- включення у навчальний процес елементів гейміфікації, проектного навчання, зворотного зв'язку через онлайн-платформи;

– навчання студентів методам роботи з мультимедійними та цифровими матеріалами, щоб вони могли створювати інтерактивні навчальні ресурси.

Для ефективного формування педагогічного іміджу важливим аспектом є розвиток особистісних якостей майбутнього викладача, таких як емпатія, стресостійкість, адаптивність до змін, здатність до самовдосконалення та критичного мислення. Всі ці якості є необхідними для підтримки високого рівня професіоналізму та побудови довіри до викладача з боку студентів.

Рекомендації для розвитку особистісних якостей:

- програми розвитку особистості, спрямовані на розширення самосвідомості, ефективне управління емоціями та стресом;
- проведення психологічних тренінгів і консультацій для студентів, спрямованих на розвиток навичок самоврядування та самоконтролю;
- стимулювання студентів до участі в різноманітних соціальних і культурних проєктах для розвитку їхніх комунікативних і лідерських якостей.

Таким чином, робота з формування педагогічного іміджу студентів, майбутніх викладачів, повинна включати комплексний підхід, що охоплює розвиток професійних, комунікативних, морально-етичних якостей, а також інтеграцію новітніх педагогічних технологій. Це дозволить забезпечити високий рівень підготовки студентів до майбутньої педагогічної діяльності та забезпечити успішну професійну реалізацію в освітній сфері.

Висновки до другого розділу

Було розглянуто ключові напрями роботи з формування іміджу студентів, майбутніх викладачів ЗВО, що є важливою складовою підготовки

професіоналів, здатних ефективно реалізувати свої педагогічні функції в умовах сучасного освітнього процесу. Формування позитивного педагогічного іміджу студентів є важливою частиною їх професійної підготовки, оскільки цей імідж безпосередньо впливає на взаємодію з аудиторією, створення сприятливого навчального середовища та підвищення рівня навчальних досягнень студентів.

Одним із головних аспектів роботи з формування педагогічного іміджу є розвиток професійної самосвідомості студентів, адже тільки усвідомлення своєї ролі як майбутнього викладача дозволяє формувати відповідне ставлення до професії, до студентів, а також до самого навчального процесу. Професійна самосвідомість включає в себе усвідомлення важливості постійного самовдосконалення, здатність до самоконтролю та критичної оцінки своїх дій. Це дозволяє майбутнім викладачам уникати професійного вигорання, підтримувати мотивацію і досягати високих результатів у педагогічній діяльності.

Крім того, важливим напрямком є розвиток комунікативних навичок, що включають уміння ефективно взаємодіяти з студентами, забезпечувати зворотний зв'язок, використовувати різноманітні методи навчання та управління класом. Педагогічна комунікація є основою для створення довіри між викладачем та студентами, що є необхідним для ефективного засвоєння матеріалу та організації активного навчального процесу. Таким чином, розвиток комунікативних навичок є важливим аспектом підготовки майбутніх викладачів, оскільки він сприяє побудові відкритого і позитивного діалогу з учнями, підвищує рівень мотивації та активності студентів.

Не менш важливими є морально-етичні принципи, які лежать в основі педагогічної діяльності. Формування морально-етичних стандартів та етики викладацької діяльності у студентів допомагає створити у майбутніх педагогів правильне ставлення до професії, до студентів, до академічних

норм та правил. Академічна доброчесність, справедливість, об'єктивність, рівність у ставленні до кожного студента – це ті принципи, які мають стати основою роботи кожного викладача. У цьому контексті велике значення має формування етики взаємодії та комунікації в педагогічному середовищі, здатність до підтримки належного рівня професіоналізму та дисципліни.

Також, у процесі формування педагогічного іміджу важливо враховувати розвиток професійної культури студентів, що включає не тільки вміння організувати навчальний процес, а й здатність до самоуправління, адаптації до змін, здатність до постійного вдосконалення. Професійна культура включає організаційні навички, етичні принципи, а також використання сучасних технологій і методів навчання, що сприяє формуванню позитивного образу майбутнього викладача. Важливим є також надання студентам можливості самостійно розвивати професійну культуру через участь у різноманітних навчальних, культурних і соціальних проектах, що дозволяє формувати у них лідерські якості та здатність до самостійної роботи.

Ще одним важливим аспектом є інтеграція інноваційних технологій у педагогічну практику майбутніх викладачів. Оскільки сучасна освіта неможлива без використання новітніх технологій, важливо вивчити та апробувати сучасні методи навчання, такі як змішане навчання, онлайн-платформи, інтерактивні засоби навчання, які дозволяють залучити студентів до активного навчального процесу, сприяють індивідуалізації освіти та покращують загальний результат навчання. Майбутні викладачі повинні бути готові до використання таких інструментів у своїй діяльності, адже це дозволить не лише зробити їх навчання більш ефективним, але й відповідним сучасним вимогам.

Формування позитивного педагогічного іміджу також неможливе без акценту на особистісне зростання майбутніх викладачів. Розвиток таких якостей, як емоційна стійкість, здатність до саморегуляції, критичне

мислення та здатність до вирішення складних ситуацій, є важливим аспектом педагогічної підготовки. Самоосвіта, здатність до саморефлексії, прагнення до постійного вдосконалення є тим важливим компонентом, який допомагає майбутньому викладачеві розвивати свою педагогічну компетентність і підтримувати високу мотивацію до роботи.

У підсумку, формування педагогічного іміджу майбутніх викладачів ЗВО є складним, багатогранним процесом, що охоплює розвиток професійних, морально-етичних, комунікативних, інноваційних та особистісних якостей студентів. Важливість цієї роботи не можна недооцінювати, оскільки вона не тільки формує у майбутніх педагогів необхідні професійні навички, але й забезпечує високий рівень якості освіти в цілому. Завдяки комплексному підходу до формування педагогічного іміджу, студенти зможуть стати ефективними, відповідальними та етичними викладачами, готовими до викликів сучасного освітнього середовища.

РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯКОСТІ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ВИКЛАДАЧА ЗВО

3.1. Методика організації і проведення педагогічного експерименту

Організація і проведення педагогічного експерименту є важливою складовою частиною дослідження, яке спрямоване на вивчення ефективності різних методів і підходів до формування позитивного іміджу викладача в освітньому процесі. Педагогічний експеримент дозволяє не лише перевірити теоретичні припущення, а й перевірити їхню практичну застосовність, оцінити реальний вплив впроваджених методів на процеси взаємодії викладачів та студентів. «Основним завданням є визначення тих педагогічних практик, які сприяють формуванню позитивного іміджу викладача, що, в свою чергу, покращує якість навчання і взаєморозуміння в навчальному процесі» [69, с. 45].

1. Підготовчий етап

Підготовчий етап є фундаментальним для організації експерименту, оскільки він включає в себе всі етапи планування та підготовки до реального проведення дослідження. Він передбачає:

- визначення мети та завдань експерименту.

Метою педагогічного експерименту є перевірка ефективності методик, спрямованих на формування позитивного іміджу викладача в освітньому середовищі. Завданням є визначити, як зміни в іміджі викладача можуть впливати на його професійну діяльність, взаємодію зі студентами та результативність навчального процесу. Задачі можуть включати визначення основних характеристик іміджу викладача, розробку стратегій для його удосконалення, а також оцінку впливу цих змін на студентів.

– Розробка методів і методик дослідження. Під час цього етапу важливо вибрати методи збору і аналізу даних, які допоможуть ефективно оцінити зміни в іміджі викладача. Це можуть бути як кількісні, так і якісні методи: анкетування, інтерв'ю, опитування, спостереження за поведінкою викладачів та студентів, а також різноманітні тести, що оцінюють рівень педагогічної майстерності викладача. Крім того, на цьому етапі розробляються критерії оцінки іміджу викладача, на основі яких будуть здійснюватися спостереження та аналіз.

– Вибір експериментальних і контрольних груп. Для забезпечення надійності результатів експерименту важливо ретельно підійти до формування експериментальних і контрольних груп. Це дозволить порівняти ефективність впроваджених методик з уже наявними підходами. Експериментальна група піддається впливу методів, спрямованих на формування позитивного іміджу, тоді як контрольна група проходить навчання за традиційними методами. Для забезпечення точності результатів групи повинні бути максимально схожими за характеристиками, такими як кількість студентів, рівень їх підготовки та інші фактори.

– Підготовка педагогів та студентів до експерименту. Важливим аспектом є організація підготовки учасників експерименту до участі в дослідженні. Це включає інформування викладачів і студентів про завдання експерименту, а також їхній потенційний внесок у результат. Педагоги повинні бути ознайомлені з методами, які будуть застосовуватись для формування їхнього іміджу, а студенти – з важливістю цього дослідження для покращення навчального процесу. Це дозволить знизити рівень психологічної напруги і забезпечити більш відкриту атмосферу для отримання чесних і точних результатів.

2. Зміст експериментальних етапів

Педагогічний експеримент зазвичай складається з кількох етапів, кожен з яких має свої специфічні завдання та методи:

- констатувальний етап. Цей етап є важливим для початкової оцінки іміджу викладачів, який існує на момент початку експерименту;
- формувальний етап. На цьому етапі проводяться практичні заходи, спрямовані на покращення або зміну іміджу викладачів;
- контрольно-оцінювальний етап. Після впровадження змін проводиться повторне оцінювання педагогічного іміджу викладачів для визначення результативності впроваджених заходів.

3. Методи збору та аналізу даних

Збір і аналіз даних є важливою частиною педагогічного експерименту. Для цього використовуються різноманітні методи:

- анкети та опитувальники. Це один з найбільш поширених і ефективних методів збору кількісних даних, що дозволяє зібрати інформацію про ставлення студентів до викладачів, а також оцінку їхніх педагогічних здібностей. Анкети дозволяють отримати систематизовані та об'єктивні дані, які можуть бути використані для подальшого аналізу;
- інтерв'ю та фокус-групи. Ці якісні методи дають можливість глибше зрозуміти ставлення студентів до викладачів, оцінити їхні емоційні та психологічні аспекти взаємодії. Інтерв'ю дозволяють отримати більш детальні і конкретні відповіді, які можуть вказати на неочевидні аспекти, що впливають на імідж викладача;
- спостереження за педагогічною діяльністю викладачів. Під час експерименту важливо спостерігати за реальними умовами викладання, щоб оцінити, як зміни в методах роботи впливають на ефективність навчання і взаємодію викладачів зі студентами. Це дозволяє отримати об'єктивні дані про стиль викладання, комунікаційні стратегії, а також поведінку викладачів у різних ситуаціях.

4. Оцінка ефективності експерименту

Оцінка ефективності експерименту здійснюється на основі порівняння результатів до і після впровадження методів формування іміджу викладачів. Основними показниками є:

- зміни в ставленні студентів до викладачів. Оцінка того, як покращення іміджу викладача впливає на сприйняття студентами його професіоналізму, авторитету та здатності передавати знання;
- покращення педагогічних навичок викладачів. Аналіз того, як зміни в їхньому іміджі відображаються на їхніх педагогічних стратегіях, методах і загальному стилі викладання;
- зміни в навчальних досягненнях студентів. Оцінка того, як покращення іміджу викладача впливає на академічну успішність студентів, їхню активність на заняттях, зацікавленість у навчанні та мотивацію до досягнення високих результатів.

5. Проблеми і труднощі в організації експерименту

Незважаючи на ретельно сплановану методику, процес проведення педагогічного експерименту може супроводжуватися низкою труднощів. Основними з них є:

- складність у формуванні контрольних і експериментальних груп. Часто складно створити ідеально однорідні групи, що може вплинути на точність порівняльного аналізу результатів;
- обмеження часу і ресурсів. Недостатня кількість часу для впровадження змін може зменшити можливості для досягнення бажаних результатів;
- соціальна бажаність відповідей. Студенти та викладачі можуть давати відповіді, які підходять для соціально прийнятних стандартів, а не відображають реальні враження і переживання.

Методика організації і проведення педагогічного експерименту є важливим етапом у дослідженні процесу формування позитивного іміджу викладача ЗВО. Вона дозволяє отримати практичні результати, що можуть

стати основою для подальших розробок у галузі педагогічної діяльності, підвищення ефективності навчального процесу та покращення взаємодії між викладачами і студентами. Правильна організація експерименту, чітке визначення завдань та критеріїв оцінки є ключовими для успіху цього дослідження.

У межах проведення дослідницької роботи було залучено 27 здобувачів освіти магістратури першого та другого року навчання. До експериментальної групи увійшли 12 здобувачів освіти першого курсу магістратури за спеціальністю «Освітні педагогічні науки», а до контрольної – 15 здобувачів другого курсу магістратури тієї ж спеціальності.

Під час констатувального етапу експерименту застосовувалися такі емпіричні методи дослідження, як бесіда, анкетування, опитування та спостереження за поведінкою і діяльністю здобувачів під час педагогічної практики. Серед теоретичних методів були використані аналіз, порівняння, узагальнення, систематизація, а також статистична обробка отриманих результатів.

На першому етапі експерименту було визначено рівень розуміння здобувачами поняття «педагогічний імідж» та їхнє усвідомлення значущості цього явища в майбутній професійній діяльності. З цією метою було проведено опитування, яке містило такі запитання:

1. Як ви тлумачите поняття «професійний імідж викладача»?
2. Які складові, на вашу думку, включає це поняття?
3. Чи вважаєте ви, що позитивний імідж викладача є важливим у його професійній діяльності? Поясніть свою думку.
4. Як ви ставитеся до твердження, що молодші викладачі викладають цікавіше, ніж старші?
5. Чи можна, на вашу думку, вважати добрим викладачем того, хто має середній рівень ораторських здібностей?

6. Чи має значення для вас невербальний імідж викладача (жести, міміка тощо)?
7. Чи погоджуєтесь ви з думкою, що професійний педагог – це ерудована людина з почуттям гумору?
8. Чи впливає на ваше ставлення до викладача, чутки, які поширюють студенти старших курсів?
9. Як ви оцінюєте важливість демократичних і рівноправних стосунків між викладачем і студентами?

Таким чином, констатувальний експеримент був спрямований на діагностику рівня сформованості професійного іміджу у майбутніх викладачів закладів вищої освіти.

3.2. Зміст констатувального та формуального експериментів

Після отримання та аналізу результатів опитування було встановлено наступне. Із 27 студентів магістратури, які взяли участь в анкетуванні, лише 4 особи (приблизно 15% від загальної кількості) продемонстрували правильне і цілісне розуміння терміну «педагогічний імідж» як емоційно забарвленого стереотипу, образу педагога, що закріплюється у свідомості оточення. Часткове уявлення про педагогічний імідж, визначаючи його як сукупність зовнішніх рис, що впливають на сприйняття особистості суспільством, продемонстрували 16 респондентів (60%). Шість опитаних студентів (22%) дали відповіді, які свідчать про неповне розуміння поняття: вони обмежилися згадкою лише окремих характеристик, таких як одяг або стиль спілкування. Один учасник опитування взагалі не надав відповіді, що може свідчити про відсутність знань з цього питання, страх припуститися помилки або небажання відповідати.

Отримані нами дані узагальнено на рисунку 3.2.1.



Рисунок 3.2.1. – Розуміння поняття педагогічний імідж

Під час аналізу відповідей на друге запитання, яке стосувалося компонентів педагогічного іміджу, усі висловлювання студентів були умовно розподілені на три категорії: ті, що відображають зовнішні ознаки педагога, ті, що стосуються його особистісних та психологічних характеристик, і ті, що поєднують обидва ці аспекти. До першої категорії належали 13 студентів (48% від загальної кількості респондентів), які згадували лише зовнішні риси – одяг, зачіску, манеру триматися, ходу, поставу та мовний стиль. Другу групу склали п'ятеро опитаних (19%), які акцентували увагу на внутрішніх якостях викладача, зокрема на характері, педагогічному такті, стилі та техніці спілкування. Третя група – це 9 студентів (33%), чії відповіді інтегрували як зовнішні, так і внутрішньо-психологічні складові, формуючи цілісне уявлення про педагогічний імідж. Ці дані свідчать про доволі глибоке розуміння студентами структури іміджу педагога, хоча й вказують на те, що переважна частина з них приділяє більше уваги саме зовнішнім характеристикам.

Результати даних представлено у рисунку 3.2.2

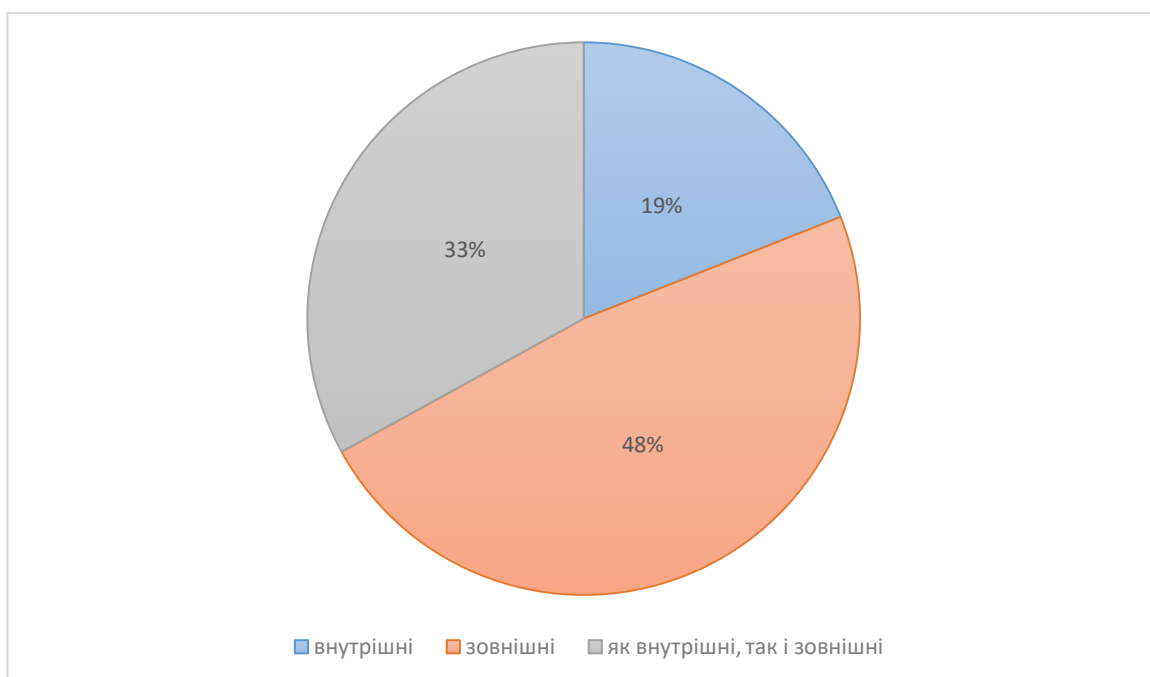


Рисунок 3.2.2. – Компоненти педагогічного іміджу

Третє запитання анкети було спрямоване на з'ясування того, наскільки важливим, на думку студентів, є педагогічний імідж викладача для ефективного проведення навчального процесу. Після аналізу відповідей було встановлено, що більшість респондентів – 23 особи (85% від загальної кількості) – вважають, що імідж педагога дійсно впливає на перебіг навчання. У своїх аргументах вони акцентували увагу на важливості педагогічного спілкування, зазначаючи, що позитивний імідж сприяє формуванню поваги та авторитету викладача серед здобувачів, підвищує їхню мотивацію до навчання та покращує взаємодію в освітньому середовищі. Водночас троє опитаних (11%) дотримувалися іншої думки, наголошуючи, що головну роль у якості викладання відіграє не імідж, а професійна компетентність викладача, його знання предмета і педагогічна майстерність. Один студент утримався від відповіді – це той самий, хто не надав відповіді й на перше запитання анкети.

Дані узагальнено у рисунку 3.2.3.

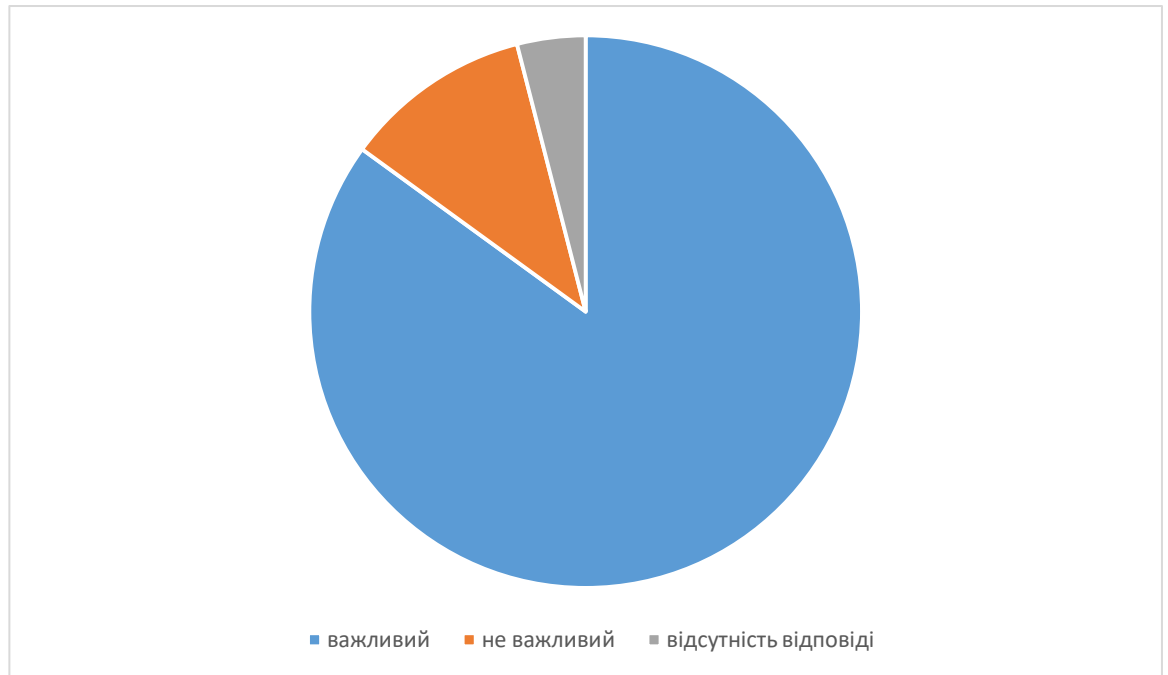


Рис. 3.2.3. – Важливість іміджу майбутнього викладача ЗВО в навчальному процесі

Усвідомлення майбутніми викладачами закладів вищої освіти значення власного професійного іміджу є позитивним чинником, адже саме з цього починається процес його цілеспрямованого формування. Це також стає підґрунтям для розвитку внутрішньої мотивації до особистісного та професійного вдосконалення, орієнтованого на досягнення ідеалу викладача.

Результати анкетування продемонстрували, що більшість студентів (58%) вважають, що перше враження суттєво впливає на подальше ставлення до викладача. Щодо зовнішності педагога (зачіска, колористика одягу, стиль, охайність тощо), 45,4% респондентів наголосили на її важливості як елементі іміджу.

Гіпотеза про те, що молоді викладачі проводять заняття цікавіше, ніж старші, не підтвердилася: 28% опитаних не погодилися з цим, 23,3% висловили згоду, а 44% не змогли визначитися. Це дозволяє зробити

висновок, що вік не є вирішальним чинником у формуванні ефективної комунікації між викладачем і студентами.

Водночас підтвердилася думка, що студентські чутки та «легенди» про викладачів, які передаються старшими курсами, суттєво впливають на формування ставлення до викладача: 61% опитаних це визнали (29% – повністю згодні, 32% – більше згодні).

Особливий інтерес викликали результати, пов'язані з очікуванням демократичного стилю у взаємодії: 74% магістрантів (24% – повністю, 52% – частково) висловили бажання бачити у викладачах партнерів у спілкуванні. Згадуючи свій шкільний досвід, вони відзначали переваги демократичного підходу в педагогічному спілкуванні.

На наступному етапі дослідження було проведено анкетування здобувачів другого курсу навчання, метою якого було виявити основні складові педагогічного іміджу викладача ЗВО за їхньою думкою. Респондентам запропонували вибрати 10 характеристик із 15 і оцінити їх за рівнем важливості в шкалі від 1 до 10 (де 1 – найважливіша характеристика, а 10 – найменш важлива серед обраних).

Перелік характеристик: зовнішній вигляд, одяг; культура поведінки, манери; манера спілкування; стиль педагогічного спілкування; професійна компетентність; широкий кругозір; моральні якості; вольові риси характеру; виразна міміка та контроль над нею; уміння знайти спільну мову з іншими; самоповага та почуття гідності; особиста привабливість і харизма; тембр і сила голосу; ораторські здібності.

До анкети також входили питання щодо визначення найважливіших і найменш важливих характеристик, прикладів викладачів, які втілюють ці якості, а також самооцінки власних сильних і слабких сторін.

Аналіз результатів показав, що студенти визнали найбільш важливими складовими іміджу викладача ЗВО такі характеристики, як зовнішній вигляд, манера спілкування та професійна компетентність.

Середні за важливістю риси включають моральні якості, культуру поведінки, манери, стиль одягу, виразну міміку і вміння її контролювати. Найменше значення студенти надали таким характеристикам, як харизма, ораторські здібності та здатність знаходити спільну мову з іншими. Особливо варто зазначити, що такі риси, як сила голосу, вольові якості та самоповага, майже не потрапили до топ-10 пріоритетів – у 75% випадків вони взагалі не були обрані.

Аналіз отриманих даних дозволяє зробити висновок, що студенти магістратури, незалежно від року навчання (першого чи другого), демонструють чітке розуміння сутності позитивного іміджу викладача закладу вищої освіти. Те, що серед пріоритетних характеристик було відзначено професіоналізм і зовнішній вигляд, свідчить про комплексний підхід до оцінки особистості викладача: студенти сприймають його не лише як фахівця, а й як цілісну індивідуальність. Це вказує на глибоке усвідомлення ними особливостей майбутньої професії.

Щодо пояснення обраних відповідей, лише 22% респондентів (6 здобувачів) коротко сформулювали свої думки у вигляді тез, тоді як більшість (78% – 21 здобувач) утрималися від розгорнутих коментарів. Така ситуація свідчить про переважно інтуїтивний підхід до оцінювання важливих аспектів педагогічного іміджу під час заповнення анкети.

Варто також звернути увагу на гендерні відмінності у відповідях. Для студентів-чоловіків основними рисами позитивного іміджу стали професійна майстерність, зовнішній вигляд та культура поведінки. Натомість студентки віддали перевагу моральним якостям, емоційній привабливості викладача, а також його міміці та здатності нею керувати. Такий розподіл можна пояснити тим, що жінки, як правило, сприймають педагога через емоційно-особистісну призму, тоді як чоловіки зосереджуються на раціональних і професійних критеріях.

Цікаві результати отримано щодо здатності здобувачів об'єктивно оцінювати рівень сформованості професійного іміджу своїх викладачів. Думки розділилися майже порівну: 52% вважають, що можуть дати об'єктивну оцінку, тоді як 48% не впевнені у своїй здатності це зробити. У відповідях 14 здобувачів прикладом позитивного професійного іміджу називали кураторів академічних груп, а 13 – завідувача кафедри. Серед його переваг респонденти виокремлювали охайний зовнішній вигляд, тактовність, стриманість, відкритість у спілкуванні, високий рівень знань та ерудицію, що сприяє формуванню позитивного ставлення до нього як до викладача і людини.

Загалом можна стверджувати, що студенти-магістри демонструють достатній рівень об'єктивності у своїх оцінках, що є свідченням їхньої професійної зрілості та готовності до майбутньої педагогічної діяльності.

Останній блок анкети був спрямований на з'ясування рівня саморефлексії здобувачів щодо сформованості власного професійного іміджу, готовності до викладацької діяльності та мотивації до самовдосконалення. У відповідях простежувалась певна узагальненість: 44% (12 осіб) зазначили, що вже володіють більшістю необхідних якостей, тоді як 37% (10 осіб) оцінили свій рівень підготовки як недостатній. Ще 19% (5 здобувачів) висловили сумніви щодо готовності до професії, визнавши потребу в подальшій роботі над формуванням ключових складових педагогічного іміджу.

Щодо рівня мотивації, результати виявилися досить оптимістичними: 75% респондентів (20 осіб) чітко висловили намір працювати над удосконаленням свого іміджу, підкреслюючи його значення для професійного успіху, побудови авторитету та налагодження ефективної взаємодії в колективі. Такий рівень внутрішньої мотивації є сприятливим фактором у контексті реалізації формувального етапу дослідження, адже

прагнення до саморозвитку – ключова умова становлення позитивного іміджу викладача.

Водночас 25% студентів не бачать потреби у спеціальній роботі над власним іміджем. Серед них двоє впевнені, що вже мають усі необхідні риси, а п'ятеро заявили про відсутність намірів будувати кар'єру в галузі викладання.

Наведені нами дані узагальнено в рисунку 3.2.4.

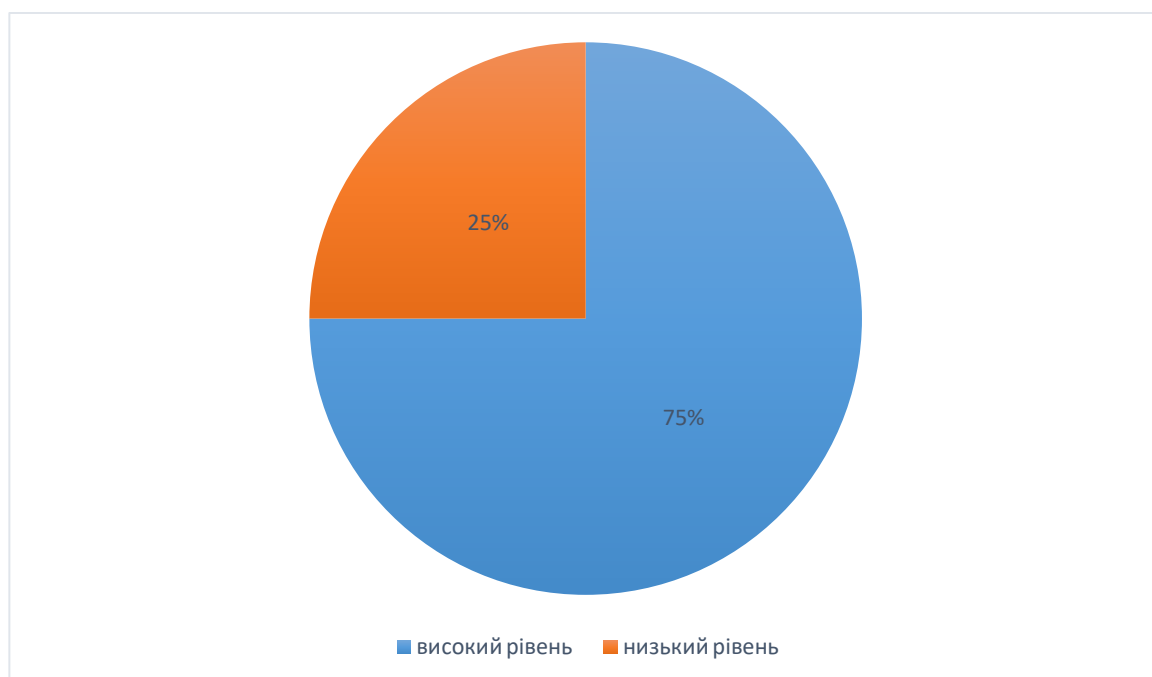


Рис. 3.2.4. – Мотивація до професійного самовдосконалення

Таким чином, можна дійти висновку, що студенти-магістри мають сформоване уявлення про поняття «педагогічний імідж» та його ключові компоненти. Вони демонструють достатній рівень усвідомлення власного потенціалу, вміють об'єктивно оцінити себе, відкриті до особистісного і професійного зростання та готові активно реалізовувати набуті знання й навички у майбутній педагогічній діяльності.

У процесі дослідження ми мали намір провести опитування серед викладачів кафедри педагогіки, психології та менеджменту, щоб визначити їхнє ставлення до власного професійного іміджу педагога. Вважаємо, що

оцінка рівня власного іміджу серед педагогів не є абсолютно коректною, оскільки імідж – це, насамперед, те враження, яке формується в свідомості інших: здобувачів, колег, суспільства в цілому. Це емоційно забарвлене уявлення, яке часто виходить за межі раціонального самоаналізу.

Натомість провели анкетування серед здобувачів освіти магістерського рівня другого року навчання, щодо їхньої готовності до виховної діяльності, що дозволяє оцінити, наскільки майбутні викладачі усвідомлюють важливість формування позитивного іміджу серед своїх здобувачів майбутніх студентів та чи визнають необхідність підвищення власної професійної компетентності в цьому контексті. У межах дослідження було опитано 10 здобувачів магістрів другого року навчання, яким було запропоновано заповнити анкету, розроблену для цього дослідження (додаток А).

Після заповнення анкет здобувачам другого року навчання було запропоновано самостійно підрахувати свої результати, узагальнивши відповіді за двома тематичними блоками. На основі аналізу отриманих даних сформульовано такі висновки:

1. Половина опитаних здобувачів (5 осіб, 50%) продемонстрували високий рівень готовності до виховної діяльності. Вони мають значний досвід у цій сфері, охоче діляться напрацюваннями з колегами, генерують нові ідеї та виступають джерелом натхнення. Такі педагоги вміють визнавати власні помилки, об'єктивно оцінюють результати своєї діяльності та користуються повагою як серед здобувачів освіти, так і серед колег. Їхній підхід до вибору методів виховання базується на урахуванні специфіки освітнього середовища, складу групи та індивідуальних особливостей здобувачів, що сприяє ефективному розвитку особистості здобувачів освіти.

2. Чотири здобувача (40%) виявили середній рівень готовності до організації виховної роботи, зокрема у контексті формування професійного іміджу студентів. Основною проблемою в їхній діяльності є недостатньо

чітке планування виховного процесу. Вони часто використовують традиційні методики, орієнтуючись на досвід колег, але рідко впроваджують інноваційні підходи. Їм не завжди вдається залучити здобувачів освіти до активної участі у виховному процесі або стимулювати розвиток самостійного мислення. Підвищити ефективність своєї діяльності вони можуть шляхом активнішої взаємодії зі здобувачами освіти та налагодження професійного діалогу з колегами.

3. Один здобувач (10%) виявив низький рівень готовності до виховної роботи зі здобувачами освіти. Попри визнану фаховість, його стиль взаємодії має виразні авторитарні риси, а комунікація зі здобувачами освіти часто ґрунтується на примусі. Такий підхід ускладнює створення позитивного мікроклімату та перешкоджає розвитку довірливих взаємин.

Узагальнені результати опитування представлено на рисунку 3.2.5.

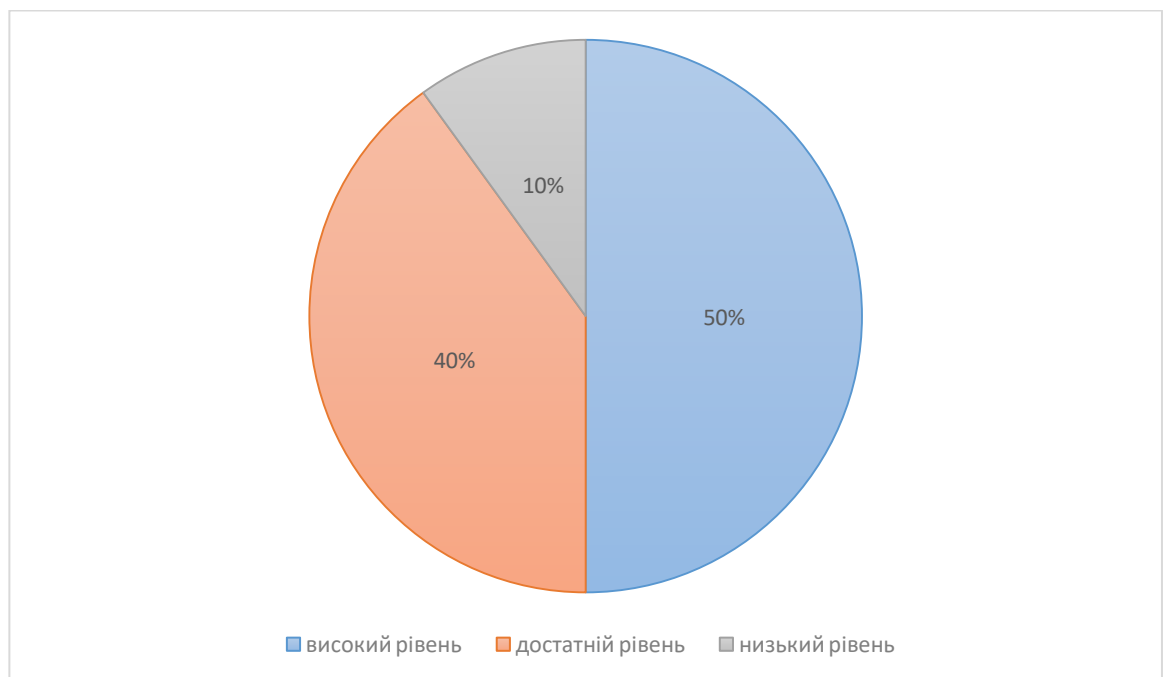


Рис. 3.2.5. – Рівень готовності до виховної роботи з іміджу студентів

На основі результатів констатувального експерименту, який проводився, можна зробити наступні висновки. Здобувачі магістри мають

чітке розуміння поняття «педагогічний імідж» та його складових, а також усвідомлюють важливість іміджу для майбутнього викладача в контексті навчально-виховного процесу. Вони здатні об'єктивно оцінити сформованість позитивного іміджу педагогів, опираючись на реальні приклади. Однак, виникають труднощі в самооцінці власного іміджу, зокрема через схильність деяких здобувачів до завищеного оцінювання своїх особистих якостей.

Отже, стає зрозумілим, що необхідно активно працювати зі здобувачами магістрами, сприяючи формуванню позитивного професійного іміджу як майбутніх педагогів. Оскільки відповідальність за цей процес передусім покладається на викладачів закладів вищої освіти, важливо оцінити їх готовність до подібної роботи. Висока зацікавленість і готовність майбутніх викладачів до виховної діяльності створюють сприятливі умови для реалізації цієї мети у майбутній педагогічній діяльності.

Після констатувального експерименту ми зробили висновок, що у здобувачів першого курсу магістратури педагогічний імідж сформований лише частково. Це говорить про те, що необхідно створити цілісну систему роботи з формування професійного іміджу під час педагогічної практики та підготовки до неї.

Під час формувального експерименту було розроблено програму, яка спрямована на формування педагогічного іміджу студентів магістратури, які в подальшому стануть викладачами закладів вищої освіти.

Основною ідеєю експерименту є те, що під час формування іміджу педагога реальні риси особистості переплітаються з тими, що йому приписує оточення. Імідж включає в себе зовнішній вигляд, манеру одягатися, стиль спілкування, поведінки та мислення. Це, по суті, мистецтво «керувати враженнями» [34, с. 213].

Основним аспектом проведеного експерименту було твердження, що імідж майбутнього викладача закладу вищої освіти формується не

випадково, а є результатом усвідомленої роботи педагога над собою, що включає взаємопов'язані складові: когнітивну, габітарну, комунікативну (вербальну) та кінетичну. Формування іміджу є динамічним процесом, що включає такі компоненти, як цілеспрямованість, когнітивність, діяльнісність та оцінно-рефлексивні аспекти, які були враховані при створенні моделі виховної роботи.

У процесі розробки програми для формування педагогічного іміджу магістрантів ми орієнтувались на основні принципи технології формування образу.

Перший принцип полягає в тому, що думка про педагога формулюється на основі прямої інформації про його професійний образ, яка може бути як свідомою, так і підсвідомою. Щоб створити потрібне враження, важливо впливати не лише на свідомість, але й на підсвідомість, щоб викликати приємні асоціації, пов'язані з ім'ям, без їх свідомого бажання.

Другий принцип стосується важливості впливу на підсвідомість, оскільки думка, яка формується під впливом підсвідомої інформації, стає власною. «Людина не завжди усвідомлює джерело своїх відчуттів, але, оскільки вона більше довіряє своїм відчуттям, підсвідомій думці надає більше значення, ніж свідомій» [87, с. 88].

При розробці програми формування педагогічного іміджу майбутніх викладачів під час педагогічної практики та підготовки до неї ми використовували комплексну класифікацію, яка поєднує підходи таких науковців, як Н. Гузій та К. Роджерс. Згідно з цією класифікацією, процес побудови професійного іміджу майбутнього викладача закладу вищої освіти складається з п'яти етапів: 1) сприйняття образу, на основі якого формується загальний імідж; 2) аналіз інформації та корекція сприйнятого образу відповідно до ідеалу і особистих характеристик сприймаючого; 3) використання окремих елементів бажаного іміджу через вправи; 4)

«вживання» в обраний образ; 5) привласнення та індивідуалізація створеного іміджу.

У нашій роботі для формування професійного іміджу майбутніх викладачів закладів вищої освіти ми використовували різноманітні прийоми, методи та технології, зокрема: вербалізацію, візуалізацію, акцентування інформації (прийоми – підкреслюють важливі аспекти навчального матеріалу та іміджу), бесіду, самоаналіз та самооцінку, аналіз досвіду діяльності (методи навчання та саморефлексія – сприяють професійному розвитку викладача), елементи тренінгів, інтерактивні технології та методи проблемного навчання (педагогічні технології та методи – використовуються для активного залучення здобувачів у освітній процес).

Першим кроком у роботі стало формування у здобувачів сприйняття образу, який стане основою для створення їх індивідуального педагогічного іміджу. Проте перед будь-якою діяльністю важливо налаштувати здобувачів на неї, і процес формування іміджу не є винятком. Згідно з С. Шерелігіною, існують два типи індивідуального іміджу: орієнтований на самовідчуття та на сприйняття аудиторії. Перший тип передбачає проєкціювання рис особистості на широку аудиторію, а другий – створення образу, що відповідає вимогам аудиторії, хоча і не є властивим особистості.

Для стимулювання внутрішньої мотивації здобувачів до створення індивідуального педагогічного іміджу ми провели семінар-колоквіум, на якому аналізували видатних особистостей педагогічної сфери та визначали тип їх іміджу – позитивний чи негативний. Після обговорення ми дійшли висновку, що позитивний імідж є важливим для успішної професійної діяльності педагога, сприяє ефективному спілкуванню із здобувачами та колегами та забезпечує хорошу репутацію як в закладі освіти, так і поза його межами.

Після семінару ми провели зворотний зв'язок у письмовій формі, запропонувавши здобувачам відповісти на запитання: «Чи вважаєте ви необхідним працювати над формуванням позитивного педагогічного іміджу?» 85% здобувачів відповіли ствердно, що підтверджує ефективність вибраної форми роботи.

Другим етапом стало аналізування понять, структури та особливостей іміджу майбутнього викладача, а також корекція ідеального образу згідно з індивідуальними психологічними особливостями та мотиваціями кожного здобувача.

За результатами експериментальних спостережень, проведених під час педагогічної практики та індивідуальних бесід, ми визначили різноманітність мотивацій серед здобувачів освіти. Основними мотивами щодо формування та зміни власного іміджу під час практики є:

1. Бажання зберегти авторитет серед викладачів.
2. Страх підвести наукового керівника.
3. Прагнення підвищити свій авторитет серед здобувачів, викладачів та куратора групи.
4. Бажання здобути симпатії здобувачів під час науково-педагогічної практики.
5. Мотивація до підвищення ефективності роботи здобувачів.
6. Задоволення потреби в самовдосконаленні, новизні в роботі та розвитку творчого потенціалу.
7. Бажання утвердити новаторські підходи у стилі спілкування із здобувачами та у зовнішньому вигляді сучасного педагога.

Варто зазначити, що у багатьох здобувачів освіти ці мотиви можуть поєднуватися. Згідно з виявленими мотивами, кожен з них проводить аналіз і корекцію свого ідеального образу, який був сформований на початку роботи.

Третій етап роботи над формуванням професійного іміджу майбутніх викладачів включав практикування окремих елементів бажаного іміджу та експериментування з різними ролями. Здобувачі мали можливість змінювати свій реальний образ на бажаний за допомогою техніки програвання іміджу. Вони демонстрували, як один образ може трансформуватися в інший. Під час роботи зі студентами магістратури використовувалися арт-техніки, такі як візуалізація бажаного образу та його реалізація через творчі методи, наприклад, малювання або пошукові в інтернет джерелах рисунки, комп'ютерне програмування.

Процес формування професійного іміджу майбутніх викладачів ЗВО включав важливий етап програвання окремих елементів ідеального образу педагога, який здобувачі освіти реалізовували через такі форми роботи:

1. Тренінг «Граматика спілкування, або кілька слів про комунікативну підготовку педагога» за О. Гордійчуком. Цей тренінг став продовженням роботи з розширення знань здобувачів про складові позитивного іміджу педагога. Під час заняття здобувачі мали можливість попрактикуватися в різних стилях педагогічного спілкування: авторитарний, демократичний, ліберальний. Кожен студент отримав чітко визначену мету, яку потрібно було досягти, використовуючи різні форми комунікації. Завдяки цьому здобувачі самостійно визначали для себе оптимальний стиль педагогічного спілкування, орієнтуючись на мету та умови її реалізації.

2. Складання пітч педагога «Успішна самопрезентація» за одну хвилину. Це новаторський метод навчання майбутніх викладачів у створенні власного пітчінгу викладача про своє ставлення в професії за інноваційною методикою О.Юденкова. Під час складання пітчу студенти розкривають свої таланти, творчі нахили та любов до педагогічної діяльності. Такий інноваційний підхід сприяє вихованню комплексу психологічних якостей-педагогічної рефлексії, педагогічної імпровізації та

формується власний позитивний імідж, який є ключем успішності майбутнього викладача та брендом закладу освіти.

3. Тренінг «Використання невербальних засобів спілкування для встановлення контакту», який складався з двох частин: інформативної та практичної. На інформативному етапі здобувачі дізналися про основні аспекти невербального спілкування, зокрема стиль одягу, зовнішність, манери, жести, міміку, постава та ходу. Особливу увагу було приділено їх впливу на сприйняття викладачами та здобувачами. На практичному етапі здобувачі практикували навички, аналізуючи конкретні ситуації та обговорюючи фотографії, щоб виявити помилки в зовнішньому вигляді або, навпаки, їх відсутність.

Ці форми роботи дозволили майбутнім викладачам не тільки поглибити свої знання, але й ефективно застосовувати їх на практиці, удосконалюючи навички самопрезентації, комунікації та формування позитивного іміджу майбутнього педагога (додаток Б).

Під час практичного етапу здійснювався аналіз фотографій і відео з фрагментами лекцій і семінарів, проведених викладачами різного рівня підготовки, а також виконувалися вправи для формування правильної постави, впевненої ходи та інших аспектів невербальної комунікації. Додаткову мотивацію створювали завдання в парах, коли здобувачам необхідно було визначити емоцію партнера лише за допомогою жестів і постави, без слів і виразу обличчя. Завдяки цьому тренінгу студенти мали можливість на практиці відпрацювати елементи невербального іміджу майбутнього викладача.

У подальшому дослідженні процесу формування бажаного образу педагога здійснювалась робота над створенням його педагогічного габітарного іміджу. Здобувачі працювали над стилізацією образу педагога, створенням індивідуального портрета, прогнозуванням і формуванням

віртуального гардеробу педагога, підбором аксесуарів, що стали важливими елементами іміджу.

Разом із здобувачами ми визначили, що основними візуальними складовими габітарного іміджу є стиль одягу, колірна гамма, зачіска та аксесуари. Для ділового стилю характерні простота та елегантність, мінімальна кількість елементів. Це створює враження організованості, цілеспрямованості та ділового настрою, підкреслюючи елегантність, естетичну гармонію і впевненість у собі.

Четвертий етап формування іміджу майбутнього викладача полягав у закріпленні цього образу. Він реалізувався через написання міні-доповіді «Я і мій імідж педагога», де кожен здобувач аналізував, оцінював та інтегрував набуті теоретичні та практичні навички у свій професійний образ. Важливим етапом мотивації до саморозвитку стало повернення магістрів до виконання посадових обов'язків за місцем педагогічної діяльності. У процесі практичної роботи вони змогли побачити, як їхній зовнішній вигляд, манера поведінки та впевненість впливають на сприйняття їх як викладачів у освітньому середовищі. Це допомогло їм глибше усвідомити значення сформованого іміджу та його роль у професійній комунікації.

Так, науково-педагогічна практика стала важливим етапом для здобувачів, що допоміг їм глибше усвідомити значення педагогічного іміджу. Побачивши реальний вплив зовнішнього вигляду, манери поведінки та стилю спілкування на навчальний процес, вони змінили своє ставлення до цього аспекту. Це підтверджує, що імідж викладача є не просто зовнішнім атрибутом, а важливим чинником професійної взаємодії та ефективності освітнього середовища.

Ми також приділили увагу елементам кінетичного та вербального іміджу. Під час спостереження за професійною діяльністю здобувачів ми виявили, що підготовка до практики була на належному рівні. Це можна пояснити тим, що імідж педагога значною мірою залежить від його

психологічних характеристик, і для корекції таких аспектів було виділено більше часу. Деякі здобувачі стикалися з труднощами у контролі хвилювання під час проведення занять через обмежений досвід і недостатньо розвинені навички самоконтролю. Це проявлялося в зайвих рухах, що свідчили про знервованість, таких як кручення ручки чи стискання кулаків. Крім того, значна частина здобувачів не могла контролювати свою позу: 80% з них несвідомо приймали пози, які відображали їх внутрішній стан, наприклад, руки в боки, що може свідчити про бажання домінувати, або схрещені руки, що вказує на невпевненість.

У таких випадках буде доречним провести психологічний тренінг «Засоби невербального спілкування» та організувати круглий стіл на тему «Формування кінетичного іміджу викладача». Метою таких заходів – це мотивувати студентів до позитивних змін, стимулюючи внутрішнє бажання досягти ідеального образу у своїй професійній діяльності.

Для того щоб ефективно виконувати свою роль та здобути популярність, необхідно знайти унікальне поєднання якостей, яке дозволить органічно реалізувати образ. Артистизм є важливою складовою успішного іміджу, тому прагнення донести студентам, що імідж – це особисте творіння, яке може досягти рівня мистецтва. Задля розвитку педагогічного артистизму був організований спеціальний тренінг.

Тренінг, який ми розробили, складається з трьох частин. Перша частина орієнтована на формування і розвиток навичок ефективного педагогічного спілкування. Вона включає створення атмосфери, що стимулює активність, розвитку здатності слухати та сприймати, а також чітке і виразне формулювання своїх думок.

Друга частина тренінгу спрямована на розвиток сенситивності – чутливості до навколишнього середовища. Цей етап допомагає налагоджувати стабільні стосунки зі здобувачами, ефективно планувати та

організовувати навчальний процес, а також долати проблеми та конфлікти у взаємодії, сприяючи розвитку емпатії та рефлексії.

Третя частина зосереджена на розвитку креативності, швидкості, гнучкості і оригінальності мислення, а також на здатності до толерантності та розкутого уявлення, умінні адаптуватися та створювати у складних педагогічних ситуаціях.

Результати тренінгу стали помітними вже на початку занять, проведених майбутніми викладачами. Їхній підхід до взаємодії зі здобувачами змінився: вони стали більш відкритими, цікавими та не боялися проявляти себе, що сприяло кращій зацікавленості з боку здобувачів. Під час індивідуального спілкування спостерігалось не лише покращення навичок, але й збільшення задоволення від власної діяльності. Знизилася нервозність, підвищилася впевненість у собі та віра у свої сили.

Для більш детальної оцінки ефективності проведеного тренінгу було організовано анкетування серед здобувачів, які працювали з нашими піддослідними. Анкетування відбулося у два етапи: перший – на початковому етапі практики, другий – по завершенні практики. Здобувачам були поставлені наступні питання:

1. Яке враження на вас справляє викладач-практикант?
2. Чи вважаєте ви його професіоналом у своїй справі? Поясніть.
3. Як ви оцінюєте рівень комунікації та взаємодії викладача-практиканта зі здобувачами? Поясніть.
4. Чи викликає викладач-практикант у вас почуття поваги та бажання наслідувати?
5. Які індивідуальні та професійні якості практиканта, на вашу думку, не відповідають вимогам до викладача ЗВО?

Після завершення практики результати анкетування були порівняні. Виявилося, що на початку практики лише на 27% здобувачів (4 осіб) справили практиканти позитивне враження, вони були визнані

професіоналами з високим рівнем педагогічної майстерності, відкритими, доброзичливими, чесними та справедливими. Їхній охайний вигляд і манера поведінки викликали повагу та сприяли налагодженню комунікації. 53% здобувачів (8 осіб) залишили змішані враження: здобувачі визнавали їх професіоналами, але не сприймали їх як особистостей і не відчували бажання взаємодіяти. 20% здобувачів (3 осіб) залишили нейтральне перше враження з різних причин – від невідповідного стилю одягу до авторитарного або надмірно м'якого стилю спілкування.

Проведені дослідження представлені нами у рисунку 3.2.6.

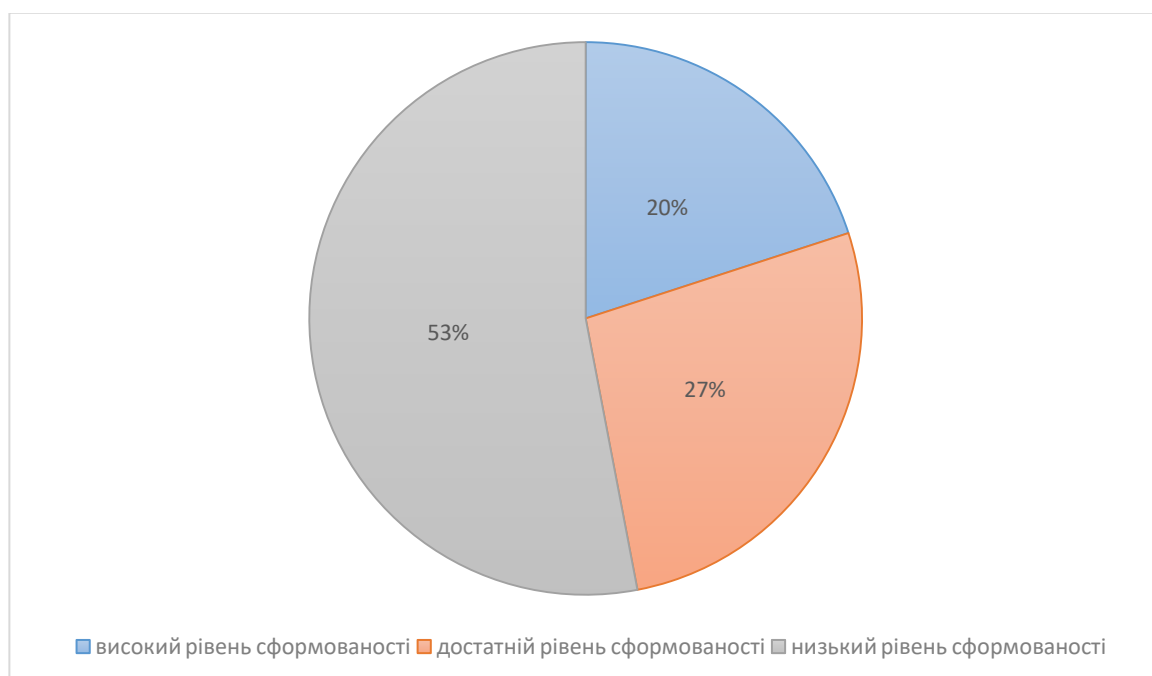


Рис. 3.2.6. – Професійний імідж практикантів на думку студентів на початку практики

Анкетування, проведене наприкінці практики, показало суттєві зміни. 67% здобувачів (10 осіб) висловили позитивні відгуки про практикантів: вони викликали повагу, були відкритими до спілкування та ефективно взаємодіяли зі здобувачами. 27% здобувачів (4 осіб) все ще мали змішані враження: здобувачі зазначали деяку невідповідність поведінки практиканта вимогам до викладача ЗВО, відзначаючи, що практикант не

зміг позбутися образу студента, навіть працюючи на посаді викладача. Лише 1 здобувач освіти не бачив в практиканті майбутнього викладача закладу вищої освіти. Ймовірно було пов'язано тим, що сам практикант не ідентифікував себе в ролі майбутнього викладача ЗВО, що і сформувало низький рівень професійного іміджу практиканта.

Проведені дослідження представлені нами у рисунку 3.2.7.

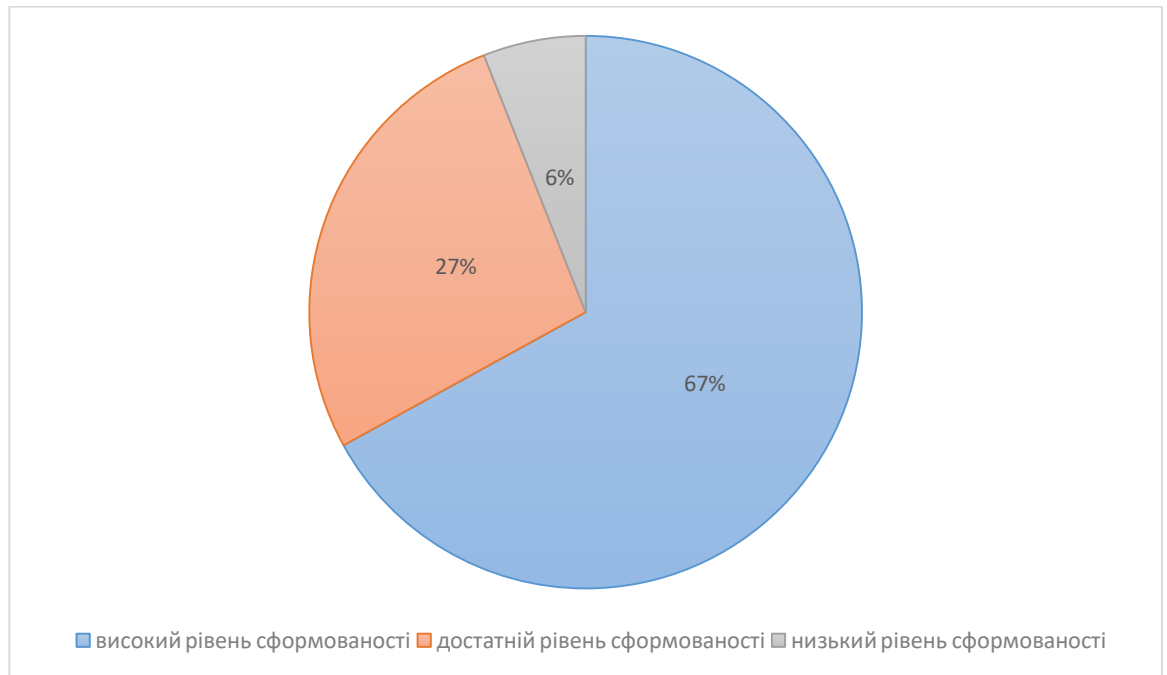


Рис. 3.2.7. –Професійний імідж практикантів на думку студентів наприкінці практики

Останнім етапом формування позитивного професійного педагогічного іміджу у студентів-магістрів є прийняття ідеального образу і його інтеграція в особистість, що виражається через так звану «Я-концепцію педагога». На цьому етапі важливо допомогти здобувачам усвідомити необхідність злиття ідеальних рис педагогічного іміджу з їхньою особистістю. Під час групових консультацій акцентуючи увагу на тому, що педагогічний імідж, сформований на попередніх етапах, повинен стати частиною індивідуальної поведінки та комунікації майбутнього викладача ЗВО, що визначає його авторитет і здатність до самовдосконалення.

Для проведення інтерактивного заняття «Мій педагогічний імідж», мета якого є самоаналіз здобувачів щодо їхнього професійного розвитку, порівняння реальних досягнень з ідеалом, створеним на початку практики, та вироблення стратегії для подальшого самовдосконалення. Студенти працювали за схемою: ідеальний образ + реальний образ = створений образ. Наприкінці заняття всі дійшли до висновку, що процес прийняття ідеального образу викладача ЗВО є тривалим і комплексним, що потребує внутрішньої мотивації до позитивних змін і поступового розвитку.

Отже, здобувачі освіти не лише усвідомили важливість педагогічного іміджу, а й отримали практичні інструменти для його формування та інтеграції в свою професійну діяльність, що має значення для їх подальшого становлення як викладачів.

Після впровадження розробленої нами системи формування професійного іміджу у студентів магістерських програм, які готуються до викладацької діяльності в закладах вищої освіти, виникла необхідність перевірити її ефективність. Для цього застосовувалися різні методи дослідження, серед яких: аналіз; порівняння; узагальнення та систематизація; бесіди; анкетування; спостереження під час педагогічної практики; статистичний аналіз.

Перший етап констатувального експерименту полягав у визначенні змін у рівні теоретичних знань студентів щодо теми «імідж майбутнього викладача ЗВО». На початку більшість здобувачів мала неповне та неточне розуміння терміну «педагогічний імідж», однак їхні уявлення про основні складові іміджу викладача були в основному правильними. Щоб відслідкувати динаміку змін було організовано тестування в Google Формі, де використовувалися ті ж питання, що і на початку дослідження, що дало можливість здобувачам самим оцінити глибину розуміння досліджуваного явища.

Результати показали позитивні зміни: 82% опитаних (22 особи) по завершенню практики, занять, тестувань вже глибоко розуміли поняття педагогічного іміджу та самостійно визначали його ключові компоненти. Здобувачі освіти визнали важливість іміджу для професійної діяльності майбутнього викладача ЗВО.

Також було проведено низку індивідуальних бесід зі здобувачами, щоб з'ясувати, як змінилося їхнє ставлення до педагогічного іміджу та які уявлення вони сформували про ідеальний образ викладача. За результатами бесід були виявлені кілька основних моментів:

- студенти усвідомлюють, що позитивний професійний імідж є необхідною складовою конкурентоспроможності фахівця;
- вони розуміють, що професійний імідж є синтезом професійних компетентностей і особистісних якостей, включаючи зовнішній вигляд, а не лише окремими його частинами;
- студенти-магістранти переконані, що позитивний професійний імідж викладача ЗВО можна сформувати через цілеспрямовану та безперервну роботу над професійним і особистісним самовдосконаленням;
- молоді люди усвідомлюють, що формування професійного іміджу неможливе без використання прийомів самопізнання та рефлексії;
- вони повністю розуміють, що імідж є динамічною характеристикою, яка вимагає постійної роботи та корекції у відповідь на зміни в зовнішніх і внутрішніх обставинах.

Важливим моментом є те, що здобувачі виявили активну зацікавленість у поглибленні знань з цієї теми. Вони відкриті до критичної самооцінки і взаємного аналізу. 12 здобувачів проявили бажання самостійно дослідити власний професійний імідж майбутнього викладача ЗВО, ставлячи метою створення ідеальної моделі, яку вони прагнуть наслідувати у своїй майбутній професійній діяльності. Троє здобувачів обрали

спостереження за викладачами, щоб вивчити особливості їх професійного іміджу та його вплив на репутацію викладача серед колег і здобувачів освіти. Результати дослідження теоретичних аспектів поняття «педагогічний імідж», його складових та особливостей узагальнені на рисунку 3.2.8.

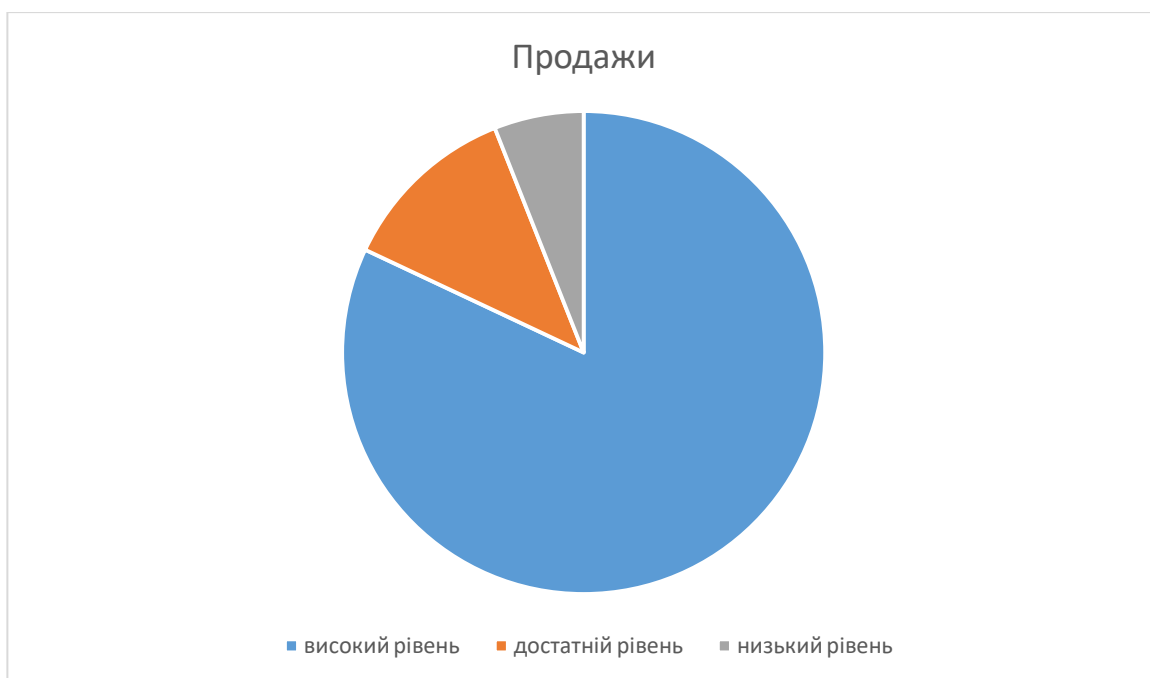


Рис. 3.2.8. – Кінцевий рівень теоретичних знань

Для перевірки змін у структуруванні компонентів педагогічного іміджу майбутнього викладача ЗВО за їх значущістю використовувалася та сама анкета, що й під час констатувального експерименту. Загалом, співвідношення компонентів залишилося майже незмінним: зовнішній вигляд педагога продовжував залишатися на першому місці, манера спілкування – на другому, а ораторські здібності – на третьому. Проте місце професіоналізму змістилося, і він опинився на шостій позиції серед важливих аспектів педагогічного іміджу. Значущість компонентів стала більш рівною, і різниця між їх відсотковими значеннями скоротилася до 3-5%, що свідчить про їх майже однаковий вплив. Крім того, чотири студенти оцінили всі компоненти на одному рівні, зазначивши їх рівнозначну роль у

сприйнятті педагога оточенням. Це дозволяє зробити висновок, що в процесі науково-педагогічної практики та участі в заходах з формування професійного іміджу здобувачі усвідомили важливість кожного компонента для створення позитивного іміджу викладача та їх взаємозв'язок, що формує загальне враження про нього.

Також була перевірена мотивація здобувачів освіти щодо професійного та особистісного самовдосконалення через бесіди. Спочатку рівень мотивації становив 75%, але під час контрольної діагностики цей показник зріс до 90%. 24 здобувача висловили бажання працювати над розвитком якостей, характерних для ідеального викладача, а також над усуненням негативних рис та поліпшенням комунікативних і педагогічних навичок. Це було спричинено практичними завданнями та тренінгами, на яких обговорювались результати їх діяльності під час педагогічної практики.

Об'єктивно зріс рівень самооцінки здобувачів після завершення дослідницької роботи. За допомогою Google Форми було організовано обговорення, у якому здобувачам освіти запропонували самоаналіз власного педагогічного розвитку за схемою: «я вчорашній – я сьогоднішній – я завтрашній». Аналізуючи відповіді, можна зробити висновок, що 80% здобувачів відзначили свій професійний розвиток, який відбувся під час практики та підготовки до неї. Студенти зазначили зростання впевненості в собі, полегшення комунікації, а також підвищення рівня поваги з боку здобувачів освіти та викладачів, з якими вони працювали. Важливим є те, що магістранти відчували вплив ставлення оточення на успіх професійної діяльності та особисту самореалізацію майбутнього викладача ЗВО.

Для оцінки результатів проведеної роботи та ефективності запропонованої моделі формування професійно-педагогічного іміджу майбутнього викладача ЗВО було проведено спостереження за здобувачами: спочатку – наприкінці практики, а потім- протягом трьох днів

після її завершення. Це дозволило встановити рівень сформованості позитивного іміджу майбутнього викладача.

Для оцінки рівня розвитку професійного іміджу майбутніх випускників були визначені кілька критеріїв:

- знання теоретичних основ педагогічної іміджології, розуміння суті «педагогічного іміджу», його складових, функцій і значення у професійній діяльності викладача ЗВО;
- наявність практичних навичок і особистих якостей, важливих для створення позитивного іміджу педагога;
- володіння навичками педагогічного спілкування, самоаналізу та самовдосконалення;
- мотивація до безперервного саморозвитку і бажання розвиватися професійно та особистісно.

Виходячи з цих критеріїв, здобувачі, які брали участь у дослідженні, були поділені за рівнем сформованості їхнього професійного іміджу, з особливим акцентом на те, як вони застосовують теоретичні знання на практиці.

За результатами спостережень, 10 здобувачів освіти (67% від загальної кількості) мають високий рівень позитивного професійного іміджу. Вони показали значні зміни в поведінці, манері одягатися і спілкуватися під час практики. Ці здобувачі чітко уявляють ідеал майбутнього викладача ЗВО і усвідомлюють, що формування іміджу – це тривалий процес, який вимагає внутрішніх зусиль і постійного прагнення до змін. Вони вміють ефективно взаємодіяти з іншими, підтримують впевненість у собі і здатні викликати повагу в оточенні. Ці студенти володіють добрими ораторськими навичками та вміють користуватися невербальним спілкуванням. Вони орієнтовані на подальший розвиток і зміни.

4 здобувачів (27% від загальної кількості) мають задовільний рівень професійного іміджу. Вони вміють вести себе перед аудиторією і застосовувати вербальні та невербальні засоби спілкування. Їхні навички педагогічного спілкування потребують покращення. Вони можуть іноді проявляти авторитарні риси як в аудиторії, так і поза нею, і важко сприймають критику. Відсутність самокритики може стати перешкодою для розвитку їхнього іміджу.

1 здобувач (6% від загальної кількості) має незадовільний рівень професійного іміджу. Хоча володіє теоретичними знаннями, його практичні навички залишаються на середньому рівні. Має низьку мотивацію до професійного розвитку, оскільки не бачать себе в ролі викладача ЗВО. Для нього формування позитивного педагогічного іміджу не є важливою метою.

Отримані дані були узагальнені до рисунку 3.2.9.

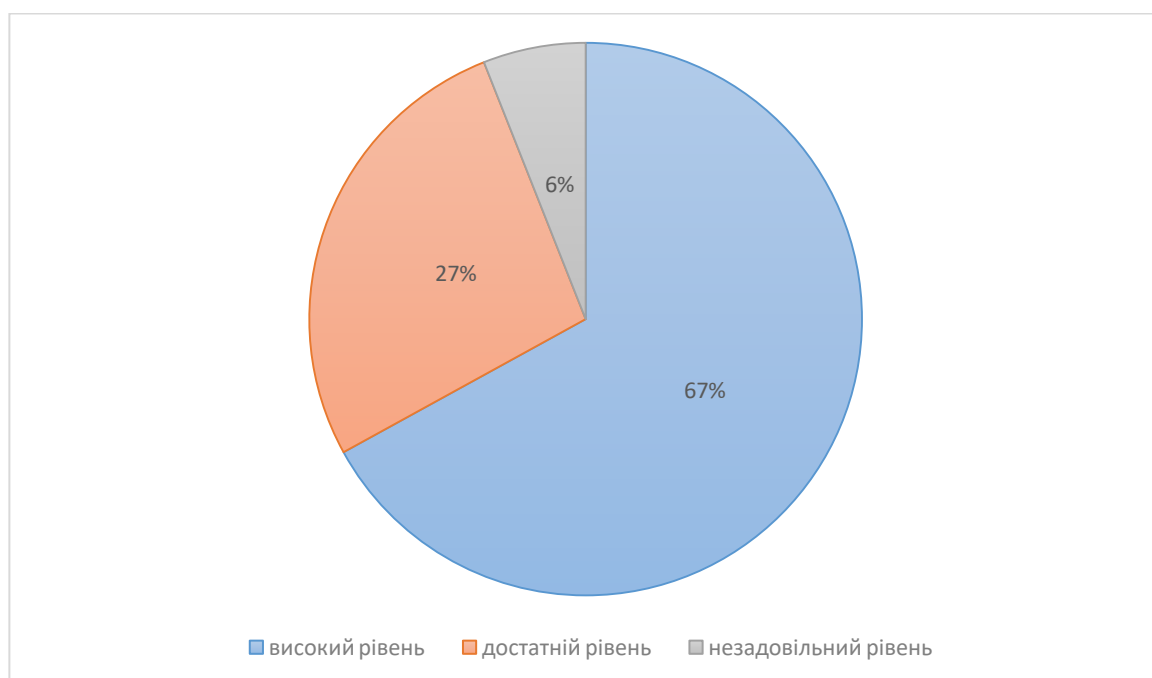


Рис. 3.2.9. – Рівні сформованості професійного іміджу студентів магістратури по завершенню формувального експерименту

Отже, можна зробити висновок, що ретельно організована та систематична робота, спрямована на формування позитивного

педагогічного іміджу у студентів магістратури, у поєднанні з педагогічною практикою, принесла позитивні результати. Більшість здобувачів, які завершили експеримент, на його кінець набули майже всіх необхідних теоретичних знань та практичних навичок, що є основою іміджу сучасного педагога. Це дає їм змогу стати не лише кваліфікованими фахівцями, а й висококласними професіоналами, що служать ідеалом для наслідування та прикладом кращих внутрішніх і зовнішніх якостей особистості.

Педагогічна практика зіграла вирішальну роль у формуванні іміджу, оскільки вона мотивувала студентів до самовдосконалення, активізувала їхні емоції та занурила в реальну професійну діяльність. Це дало можливість магістрантам продемонструвати себе як майбутніх педагогів, виявити позитивні та негативні риси своєї особистості, над якими потрібно працювати. Під час індивідуальних бесід здобувачі зазначили, що відчули відповідальність за свою майбутню професію. «Тема педагогічного іміджу викликала у них зацікавленість, і вони почали самостійно шукати додаткову інформацію та вдосконалювати необхідні якості для своєї професії» [13, с. 2].

Отже, можна зробити висновок, що система методів і форм роботи, яку розробили для формування професійного іміджу майбутніх викладачів ЗВО під час підготовки та практики, виявилася надзвичайно ефективною. Вона не тільки надала магістрантам теоретичні знання, а й спонукала їх до самоаналізу та самовдосконалення, що стали основними аспектами нашої роботи. Таким чином, можна стверджувати, що формуванню іміджу майбутнього викладача слід приділяти більше уваги в навчальному процесі. Вважаємо, що перед практикою доцільно проводити тренування з проведення окремих занять або їх частин з наступним обговоренням, що дозволить забезпечити поступовий процес і підвищити ефективність формування іміджу майбутнього викладача ЗВО як результату цілеспрямованої роботи над собою, а не випадковості.

3.3. Узагальнені результати дослідно-експериментальної роботи

Успіх у вихованні майбутніх викладачів закладів вищої освіти, формуванні їхнього позитивного іміджу та професійних якостей великою мірою залежить від педагогічної діяльності викладачів, які реалізують цей процес. Результати нашого дослідження серед здобувачів, проведеного під час формувального експерименту, показали високий рівень готовності до виховної роботи, спрямованої на формування іміджу. Проте, на нашу думку, є кілька важливих аспектів, на які майбутні педагоги повинні звертати увагу при роботі зі здобувачами, які обирають педагогічну діяльність. Спираючись на теоретичні джерела та власний досвід у реалізації моделі формування іміджу майбутніх викладачів, ми пропонуємо наступні рекомендації:

- перш за все, усвідомте важливість вашої ролі у формуванні позитивного іміджу здобувачів. Як викладач, ви є не лише педагогом, а й іміджмейкером у вищій освіті, що відіграє ключову роль у розвитку професійно-особистісних якостей студентів, сприяючи їх професійному становленню;
- створюйте атмосферу довіри та психологічного комфорту під час спілкування зі здобувачами. Вміння знаходити позитивні риси в людині та створювати атмосферу уваги має значний психотерапевтичний ефект. Це допомагає студентам відчувати оптимізм і психологічну впевненість;
- орієнтуйтеся на розвиток вмінь гуманного спілкування серед студентів та їх здатності розкривати свій індивідуальний потенціал;
- навчайте здобувачів мистецтву «подобатися людям», що є важливою складовою іміджевої компетентності;
- пам'ятайте, що ви є зразком для студентів, і ваш професійний імідж має значення не тільки під час занять, а й поза їх межами. Ваші жести, манери, комунікабельність і педагогічний такт також формують ваш імідж;

- для того, щоб ефективно формувати професійний імідж студентів, вам необхідно мати глибокі знання, духовну енергію і розуміння внутрішніх процесів студентів;
- залучайте колег або фахівців з інших галузей для вдосконалення процесу формування позитивного педагогічного іміджу. Спільна робота з психологами, соціологами та іншими фахівцями збагачує процес навчання;
- викладач повинен бути інтелігентною особистістю, яка здатна стати для студентів не тільки авторитетом у предметі, але й наставником у широкому сенсі;
- побудова системи іміджетворення має ґрунтуватися на принципах, що відображають закономірності формування професійного іміджу майбутнього педагога;
- практична діяльність є ключовим етапом у формуванні професійного іміджу, тому здобувачам слід надавати можливість працювати над власним іміджем з самого початку навчання;
- викладач повинен організувати роботу так, щоб забезпечити здобувачам освіти максимальні можливості для саморозвитку, творчої реалізації та відображення їх індивідуальності;
- для успіху в іміджетворенні використовуйте новітні методи та технології навчання, інтерактивні та тренінгові методи, що сприятимуть розвитку мотивації здобувачів та їхнього самовдосконалення;
- регулярно оцінюйте динаміку розвитку іміджу студентів, використовуючи різні методи спостереження та діагностики, щоб своєчасно коригувати процес навчання;
- не забувайте про важливість самоаналізу та рефлексії як частини формування іміджу, і привчайте студентів до критичного самооцінювання з перших днів навчання;

- для формування ефективного професійного іміджу використовуйте реальні приклади з життя, аналізуйте діяльність відомих педагогів та викладачів, це допоможе студентам глибше усвідомити значення іміджу;
- підтримуйте мотивацію студентів протягом всього процесу формування їхнього іміджу, зокрема за допомогою мотиваційних компонентів, що сприяють розвитку внутрішніх стимулів до самовдосконалення;
- організуйте систематичне спостереження за здобувачами як під час навчальних занять, так і поза ними, щоб фіксувати зміни та коригувати подальші дії.

Застосування цих рекомендацій допоможе викладачам в ефективному створенні позитивного іміджу майбутніх викладачів. У поєднанні з теоретичними знаннями та новітніми методами навчання вони забезпечать готовність викладачів підготувати висококваліфікованих фахівців для педагогічної діяльності в умовах сучасної освіти.

Висновки до третього розділу

Методика організації і проведення педагогічного експерименту є важливим етапом у дослідженні процесу формування позитивного іміджу викладача ЗВО.

Для дослідження було обрано дві групи респондентів: студенти-магістри першого року навчання за спеціальністю «Освітні педагогічні науки» (всього 15 осіб), які увійшли до експериментальної групи, та студенти-магістри другого року навчання за цією ж спеціальністю (12 осіб), які стали частиною контрольної групи.

У процесі констатувального експерименту застосовувалися різноманітні емпіричні методи, зокрема бесіди, анкетування, опитування та

спостереження за діяльністю студентів під час педагогічної практики. Також були використані теоретичні методи: аналіз, порівняння, узагальнення, систематизація, а також статистична обробка отриманих результатів.

Після аналізу результатів дослідження були отримані такі висновки. Студенти віднесли до найбільш важливих компонентів професійного іміджу майбутнього викладача ЗВО такі якості, як зовнішній вигляд, манера спілкування та професійна компетентність. Середину рейтингу зайняли моральні риси педагога, культура поведінки, хороші манери, одяг, а також виразна міміка та вміння її контролювати. Найменш значущими студенти визначили особисту привабливість, ораторські здібності та здатність знаходити спільну мову з іншими. Варто зазначити, що тембр і сила голосу, вольові якості особистості та високий рівень самоповаги взагалі не були включені до списку найважливіших характеристик.

Студенти-магістри доволі об'єктивно оцінюють професійно-педагогічний імідж викладачів, що свідчить про їх високий рівень професійної зрілості та підготовки.

Після аналізу результатів констатувального експерименту ми дійшли висновку, що у здобувачів першого курсу магістратури педагогічний імідж сформований лише частково, що свідчить про потребу в організації цілісної системи роботи з формування професійного іміджу в процесі педагогічної практики та підготовки до неї.

Метою формувального експерименту стало створення програми для формування педагогічного іміджу студентів магістратури, майбутніх викладачів вищих закладів освіти.

Було організовано інтерактивне заняття «Мій педагогічний імідж», яке включало кілька етапів. Це заняття мало на меті самоаналіз здобувачів щодо їхнього професійного розвитку, порівняння реальних досягнень з

ідеалом, створеним на початку практики, та вироблення стратегії для подальшого самовдосконалення.

Отже, можна зробити висновок, що систематична, цілеспрямована та детально продумана робота, спрямована на формування позитивного педагогічного іміджу серед студентів магістратури, у поєднанні з педагогічною практикою, принесла позитивні результати. Більшість здобувачів, які завершили експеримент, на кінець володіють майже повним набором теоретичних знань та практичних навичок, що є складовими іміджу сучасного педагога. Це дає їм можливість стати не лише професіоналами своєї справи, але й висококласними спеціалістами, які є ідеалом для наслідування та зразком найкращих внутрішніх і зовнішніх якостей особистості.

Розроблена нами система методів і форм роботи для формування професійного іміджу майбутніх викладачів ЗВО під час підготовки та практики показала свою високу ефективність. Вона не лише надала магістрантам теоретичні знання, а й заохотила їх до самоаналізу та самовдосконалення, що стали основними методами нашої роботи. Тому можна з упевненістю стверджувати, що важливість формування іміджу майбутніх викладачів має бути значно більшою у навчальному процесі. Ми вважаємо, що перед практикою слід проводити тренування з проведення окремих занять або їх частин із подальшим обговоренням, що забезпечить поступовий процес і підвищить ефективність формування іміджу майбутнього викладача ЗВО, який є результатом свідомої роботи над собою, а не випадковим процесом.

ВИСНОВКИ

Результати проведеного магістерського дослідження дозволили зробити такі висновки:

Імідж викладача закладу вищої освіти є важливим фактором, що впливає на ефективність навчального процесу, взаємодію між здобувачами освіти та викладачами, а також на загальний морально-психологічний клімат в освітньому закладі. Позитивний імідж викладача сприяє підвищенню мотивації здобувачів, розвитку їхніх творчих та когнітивних здібностей, а також формуванню здорових соціальних відносин у навчальній групі.

Складові іміджу викладача включають в себе як зовнішні (професійний вигляд, поведінка, стиль спілкування), так і внутрішні аспекти (професійна компетентність, моральні цінності, емоційна грамотність). Саме поєднання цих складових визначає, як викладач сприймається здобувачами, а також впливає на його здатність мотивувати, підтримувати та розвивати здобувачів у процесі навчання.

Психолого-педагогічний аспект іміджу викладача показує, наскільки важливим є не лише знання та навички, але й здатність викладача підтримувати позитивний емоційний клімат, створювати атмосферу довіри і безпеки. Це допомагає знижувати стрес у здобувачів, підвищувати їхню впевненість у своїх силах та спонукати до активнішої участі в навчальному процесі.

Основні характеристики позитивного іміджу викладача включають компетентність, авторитетність, емоційну підтримку та відкритість до нових ідей. Викладач, який вмінє ефективно поєднувати ці характеристики, може стати справжнім наставником для своїх здобувачів, сприяючи розвитку їхніх особистісних і професійних якостей.

Вплив іміджу викладача на навчальний процес і здобувачів проявляється в численних аспектах, включаючи мотивацію до навчання, рівень соціальної взаємодії, ефективність комунікації та загальний емоційний фон у групі. Позитивний імідж викладача сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу, розвитку креативності та інтелектуальних здібностей здобувачів, тоді як негативний імідж може призвести до демотивації та конфліктів у навчальній групі.

Загалом, формування позитивного іміджу викладача є важливою складовою не тільки особистісного розвитку педагога, але й загального успіху навчального процесу. Викладач, який володіє позитивним іміджем, здатен впливати на здобувачів не лише через свої професійні знання, але й через створення здорового, підтримуючого навчального середовища.

Таким чином, для досягнення високих результатів у навчальному процесі важливо, щоб викладач не лише володів необхідними знаннями та навичками, а й активно працював над формуванням свого позитивного іміджу, розуміючи його важливість для ефективної взаємодії із здобувачами та розвитку їх потенціалу.

Ключові напрямки роботи з формування іміджу здобувачів, майбутніх викладачів ЗВО, є важливою складовою підготовки професіоналів, здатних ефективно реалізувати свої педагогічні функції в умовах сучасного освітнього процесу. Імідж безпосередньо впливає на взаємодію з аудиторією, створення сприятливого навчального середовища та підвищення рівня навчальних досягнень здобувачів.

Одним із головних аспектів роботи з формування педагогічного іміджу є розвиток професійної самосвідомості здобувачів, адже тільки усвідомлення своєї ролі як майбутнього викладача дозволяє формувати відповідне ставлення до професії, до студентів, а також до самого навчального процесу. Професійна самосвідомість включає в себе усвідомлення важливості постійного самовдосконалення, здатність до

самоконтролю та критичної оцінки своїх дій. Це дозволяє майбутнім викладачам уникати професійного вигорання, підтримувати мотивацію і досягати високих результатів у педагогічній діяльності.

Психолого-педагогічні аспекти формування іміджу викладача підкреслюють важливість індивідуальних характеристик педагога, таких як емоційний інтелект, здатність до саморегуляції, вміння створювати комфортну атмосферу навчання, що, у свою чергу, позитивно впливає на ефективність освітнього процесу. Врахування цих аспектів дозволяє викладачеві не тільки досягти високого професійного рівня, але й сприяти розвитку у студентів відповідних компетентностей.

Позитивний імідж викладача ЗВО має значний вплив на освітній процес. Його ефективне формування сприяє підвищенню мотивації студентів до навчання, розвитку критичного мислення та самостійної роботи, покращує взаємодію між учасниками навчального процесу та сприяє кращому засвоєнню матеріалу. Завдяки правильному підходу до формування іміджу викладач може стати прикладом для своїх студентів не лише з професійної, але й з етичної точки зору.

Розгляд сучасних методик та підходів до формування позитивного іміджу майбутнього викладача дозволив виявити, що успішна реалізація цього процесу потребує комплексного підходу, який включає як академічне навчання, так і розвиток особистісних якостей, таких як комунікативні навички, емоційний інтелект та здатність до саморозвитку. Важливим є також використання практичних методик, що дозволяють майбутнім педагогам випробувати на практиці власний імідж і отримати зворотний зв'язок від студентів.

Проведене експериментальне дослідження показало, що ефективне формування позитивного іміджу викладача вимагає системного підходу та поетапної роботи з майбутніми викладачами. Результати експериментів засвідчили, що використання спеціально розроблених методик формування

іміджу викладача здатне позитивно впливати на сприйняття його особистості студентами та покращувати освітні результати.

Студенти віднесли до найбільш важливих компонентів професійного іміджу майбутнього викладача ЗВО такі якості, як зовнішній вигляд, манера спілкування та професійна компетентність. Середину рейтингу зайняли моральні риси педагога, культура поведінки, хороші манери, одяг, а також виразна міміка та вміння її контролювати. Найменш значущими здобувачі визначили особисту привабливість, ораторські здібності та здатність знаходити спільну мову з іншими. Варто зазначити, що тембр і сила голосу, вольові якості особистості та високий рівень самоповаги взагалі не були включені до списку найважливіших характеристик.

Студенти-магістри доволі об'єктивно оцінюють професійно-педагогічний імідж викладачів, що свідчить про їх високий рівень професійної зрілості та підготовки.

Метою формувального експерименту була розробка програми для формування педагогічного іміджу студентів магістратури, майбутніх викладачів закладів вищої освіти. В рамках цього було організовано інтерактивне заняття «Мій педагогічний імідж», яке проходило у кілька етапів. Заняття було спрямоване на самоаналіз здобувачів щодо їхнього професійного розвитку, порівняння досягнутих результатів із початковим ідеалом, сформованим на початку практики, а також на вироблення стратегії для подальшого самовдосконалення.

Отже, можна зробити висновок, що систематична та детально продумана робота, орієнтована на формування позитивного педагогічного іміджу студентів магістратури в поєднанні з педагогічною практикою, дала позитивні результати. Більшість здобувачів, які завершили експеримент, набули майже повного набору теоретичних знань і практичних навичок, які є складовими іміджу сучасного педагога. Це дозволяє їм стати не лише

висококласними професіоналами, але й зразками для наслідування, вирізняються кращими внутрішніми і зовнішніми якостями.

Розроблена нами система методів і форм роботи для формування професійного іміджу майбутніх викладачів ЗВО під час підготовки та практики показала свою високу ефективність. Вона не лише надала магістрантам теоретичні знання, а й заохотила їх до самоаналізу та самовдосконалення, що стали основними методами нашої роботи. Тому можна з упевненістю стверджувати, що важливість формування іміджу майбутніх викладачів має відігравати як теоретичну так і практичну роль у навчальному процесі. Ми вважаємо, що перед практикою слід проводити тренування з проведення окремих занять або їх частин із подальшим обговоренням, що забезпечить поступовий процес і підвищить ефективність формування іміджу майбутнього викладача ЗВО, який є результатом свідомої роботи над собою, а не випадковим процесом.

Зроблено висновок, що формування позитивного іміджу викладача є важливим елементом не лише професійного розвитку педагогів, але й ключовим аспектом у створенні якісного освітнього середовища, що відповідає вимогам сучасної освіти. Відповідно, педагогічні заклади вищої освіти мають приділяти значну увагу розвитку цього аспекту підготовки майбутніх викладачів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1.Байда С. Психологічні чинники формування позитивного іміджу молодого викладача педагогічного ВНЗ. *Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Військово-спеціальні науки*. 2018. № 1(38). С. 11–13.
- 2.Барна Н. В. *Імеджологія* : навч. посіб. / за наук. ред. В. М. Бебика. Київ: Університет «Україна», 2007. 217 с.
- 3.Беляєва О. Імідж викладача вишу: комунікативний аспект. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/200101778.pdf> (дата звернення: 14.01.2025).
- 4.Болотова В. О., Ляшенко Н. О. Професійний імідж викладача університету очима студента. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики*. 2018. Вип. 80. URL: <http://soctech-journal.kpu.zp.ua/archive/2018/80/4.pdf> (дата звернення: 14.01.2025).
- 5.Бондаренко І. С. Імеджологія в системі гуманітарних знань: соціально-комунікаційний підхід. *Держава та регіони*. 2019. Вип. 2 (66). С. 92–95.
- 6.Бондаренко В. І. *Формування іміджу майбутнього вчителя технологій в системі виховної роботи педагогічного університету*: монографія. Слов'янськ: Б.І. Маторін, 2015. 460 с.
- 7.Борисова Т. Інноваційні підходи до реалізації технологій ергодизайну в закладах освіти. *Витоки педагогічної майстерності*. 2019. Випуск 24. С. 9–14.
- 8.Братко М. В. Освітнє середовище вищого навчального закладу: пошук стратегій управління. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2014. № 22. С. 15–21.
- 9.Внукова О. М. Позитивний імідж викладача як показник його педагогічної майстерності. URL: <https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/2970/5/Vnukova%20%D0%86%D0%BC%D1%96%D0%B4%D0%B6.pdf> (дата звернення: 16.01.2025).

10. Волинець І. М. Особистісний імідж сучасного педагога загальноосвітнього навчального закладу. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=3922 (дата звернення: 16.01.2025).
11. Вощевська О. Формування іміджу викладача вищої школи. *Молодий вчений*. 2016. № 12(39). С. 404–408. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/12/98.pdf> (дата звернення: 16.01.2025).
12. Галицька Е., Буй Т., Донкоглова Н. *Методика викладання фінансово-економічних дисциплін*: навч.-метод. посіб. Київ : НаУКМА, 2015.
13. Галицька Е. В., Донкоглова Н. А. Основні характеристики іміджу викладача вищої школи та чинники впливу на нього. *Наукові записки НаУКМА. Економічні науки*. 2022. Том 7. Випуск 1. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fe57c23c-281c-4e6e-b666-02243b1fc51e/content> (дата звернення: 16.01.2025).
14. Горovenko О. А. *Формування особистісно-професійного іміджу вчителя загальноосвітнього навчального закладу засобами самопрезентації*: дис. ... кандидата пед. наук: 13.00.04. Харків, 2013. 20 с.
15. Грейліх О. Психологія формування іміджу викладача вищого навчального закладу. *Гуманітарний вісник*. 2007. № 19. С. 14–21.
16. Гриньова М. В. Професійна підготовка майбутніх учителів природничих спеціальностей до дослідницької діяльності. *Імідж сучасного педагога*. 2018. № 1 (178). С. 13–18.
17. Грицан О. В. *Формування позитивного іміджу навчального закладу*: методичні рекомендації. Миколаїв : ОІППО, 2016. 44 с.
18. Гунченко О. Г. Імідж викладача вищої школи. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2014. № 4(63). С. 79–85.

19. Демчук Т. Напрямки вивчення іміджу викладача вищої школи. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2013. Вип. 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2013_3_29 (дата звернення: 23.01.2025).
20. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття») : постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.1993 р. № 896. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-п#Text> (дата звернення: 16.01.2025).
21. Довга Т. *Імідж сучасного вчителя* : навч.-метод. посіб. Кіровоград : ПП «Ексклюзив – Систем», 2015. 96 с.
22. Довга Т. Я. Імідж-дизайн особистості викладача в освітньому середовищі університету. *Педагогічні науки: теорія та практика*. 2022. № 2 (42). URL: <https://dspace.cusu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/252ecc5e-7063-4fe5-98bb-7a6e14aff698/content> (дата звернення: 06.02.2025).
23. Довга Т. Імідж особистості як необхідна умова професійного становлення педагога. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2010. Вип. 14. Кн. 1. С. 66–75.
24. Драчук Е. Педагогічний імідж вчителя як інструмент розв’язання професійних завдань. *Студентський вісник Педагогічного університету імені П. Тичини*. 2013. Вип. 33. С. 25–28.
25. Дрозденко Н. М., Дрозденко В. М. Психолого-педагогічні аспекти формування іміджу сучасного вчителя. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету* / М. О. Носко (Ред.). Чернігів. 2014. № 120. С. 112–115.
26. Дяченко А. В. Порівняльний аналіз дизайну одягу викладача сучасності на прикладі викладачів зарубіжних країн. *Імідж сучасного педагога*. 2019. № 1(189). С. 42–46.

- 27.Євтушенко Г. В. Імідж сучасного викладача: сутність та особливості формування. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 11. С. 630–634.
- 28.Євтушенко Г. В., Бабошко А. І., Бушля Д. І. Імідж сучасного викладача: сутність та особливості формування. *Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського*. 2016. Випуск 11. URL: <http://global-national.in.ua/archive/11-2016/132.pdf> (дата звернення: 06.02.2025).
- 29.Євтушенко Г., Бабошко А., Бушля Д. Імідж сучасного педагога: сутність та особливості формування. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 11. С. 630–634. URL: <http://global-national.in.ua/archive/11-2016/132.pdf> (дата звернення: 06.02.2025).
- 30.Зайчук О. М. Сучасний імідж педагога професійної школи. URL: <https://naurok.com.ua/suchasniy-imidzh-pedagoga-profesiyno-shkoli-182410.html> (дата звернення: 12.02.2025).
- 31.Ільченко В. І., Сизова Л. М., Цапенко Ю. П. та ін. Імідж викладача - важлива складова виховного та навчального процесу закладу вищої освіти. *Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи: зб. статей VIII Міжнар. наук. -практ. конф., м. Полтава, 22–24 листопада 2023 р. Полтава, 2024. С. 164–171.*
- 32.Іміджелогія: навч. посіб. для дистанційного навчання. Київ: Університет «Україна», 2008. 217 с.
- 33.Калинюк І. М. Професійний імідж. Значення зовнішнього вигляду: урок з предмета «Професійна етика та культура спілкування». URL: <https://www.google.com/search?q=http://licey.cv.ua/navchalno-virobnicha-robota/such-yrok/247-profesijnij-mdzh-nachennya-zovnshnogo-viglyadu-urok-z-predmeta-qprofesjna-etika-ta-kultura-splkuvannyaq> (дата звернення: 12.02.2025).

- 34.Ковальова І. О. Педагогічна іміджологія: сутність, етимологія, шляхи креативного використання у сучасному вищому навчальному закладі. *Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент*. Вип. 6: зб. наук. праць. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. С. 213–226.
- 35.Ковальчук Л. Формування іміджу майбутнього вчителя у процесі вивчення педагогічних дисциплін в класичному університеті. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*. 2007. Вип. 22. С. 65–74.
- 36.Козлова О. С. Зовнішність як компонент професійного іміджу викладача ВНЗ. *Актуальні проблеми психології*: збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. Т. VI. Вип. 7. С. 101–112.
- 37.Козлова О. С. Психологічні засади формування професійного іміджу викладача ВНЗ. *Актуальні проблеми психології*: збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. Т. VI. Вип. 8. С. 114–121.
- 38.Козлова О. С. Соціально-психологічні чинники професійного іміджу викладача ВНЗ. URL: <http://appspsychology.org.ua/data/jrn/v6/i9/20.pdf> (дата звернення: 18.02.2025).
- 39.Козловський Ю. М. *Педагогіка*: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 372 с.
- 40.Козменко А. В. Сприйняття зовнішнього вигляду викладача студентом. *Сайт Чернівецького торговельно-економічного інституту КНЕУ*. 2013. URL: http://artk.at.ua/blog/sprijnjattja_zovnishnogo_vigljadu_vikladacha_studentom/2013-10-05-34 (дата звернення: 18.02.2025).

- 41.Коркішко А. В. Зовнішній вигляд як складова іміджу майбутнього педагога. *Сучасні тенденції та фактори розвитку педагогічних та психологічних наук*: матеріали міжнар. наук. -практ. конф. (м. Київ, 5-6 лют. 2016 р.). Київ, 2016. С. 75–77.
- 42.Коркішко А. В. Інтелект-карта як засіб систематизації знань з формування професійного іміджу магістрів педагогіки вищої школи. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. Том 79. №5. С. 229–241.
- 43.Коркішко А. В. *Педагогічні умови формування професійного іміджу майбутніх магістрів педагогіки вищої школи*: дис. ... канд. пед. наук. Слов'янськ: ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», 2018.
- 44.Коркішко А. В. Професіоналізм як підґрунтя забезпечення професійного іміджу майбутнього викладача ВНЗ. *Польсько-українське співробітництво в розв'язанні сучасних соціально-економічних проблем: наука, освіта, досвід*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Слов'янськ, 16-18 лют. 2017 р.). Слов'янськ, 2017. С. 58–60.
- 45.Коркішко А. В. Специфіка професійного іміджу майбутнього педагога як предмет наукових досліджень. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2017. № 1 (76). URL: <https://oaji.net/articles/2017/690-1492683810.pdf> (дата звернення: 03.03.2025).
- 46.Коркішко А. В. Сутнісна характеристика категорії «імідж»: історико-педагогічний аспект (IX-XVIII ст.). *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2016. № 2. С. 88–96.
- 47.Коркішко А. Формування професійного іміджу педагогічних кадрів (за матеріалами семінару «Імідж сучасного педагога»). *Vzdelávanie a spoločnosť II: medzinárodný nekonferenčný zborník*. Prešovská univerzita, 2017. С. 531–538. URL: <https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Bernatova9/subor/Korkishko.pdf> (дата звернення: 03.03.2025).

- 48.Костєва Т. Б. Роль іміджу в професії соціального працівника. *Наукові праці. Педагогіка*. 2016. Т. 269. С. 257.
- 49.Крохмальна Г. І. Сучасні тенденції педагогічної комунікації у вищому навчальному закладі. *Матеріали звітних конференцій факультету педагогічної освіти*. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. Вип. 3. С.17–20.
- 50.Лепшеєва М. С. Засоби формування іміджу викладача закладу вищої освіти. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/2900/2913> (дата звернення: 03.03.2025).
- 51.Лугова В. М. Формування професійного іміджу викладача в закладах вищої освіти. *Адаптивне управління: теорія і практика*: електронне наукове фахове видання. Сер. Педагогіка. 2019. Т. 6. № 11. URL: <https://amtp.org.ua/index.php/journal/issue/view/14> (дата звернення: 03.03.2025).
- 52.Мармаза О. Імідж як спосіб професійної соціалізації керівника навчального закладу. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2013. Вип. 33. С. 263–269.
- 53.Марченко О. Особистість викладача ВНЗ у процесі формування професійно-особистісного іміджу студентів. *Витоки педагогічної майстерності. Серія: Педагогічні науки*. 2015. Вип. 15. С. 194–199. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vpm_15_40
- 54.Марченко В. С. Формування професійного іміджу сучасного вчителя. *Наука і освіта*. 2016. №1. С. 120–125.
- 55.Матвєєва Ю. С. Формування професійно-педагогічного іміджу майбутнього викладача вищої школи. URL: http://www.confcontact.com/2013-nauka-v-informatsionnom-prostranstve/pe2_matveeva.htm (дата звернення: 11.03.2025).

- 56.Межерицька О. Впровадження іміджології як компонента навчального процесу у вищих закладах освіти. *Теорія і методика управління освітою*. 2010. Вип. 3. URL: <http://tme.umo.edu.ua/docs/3/10mezhee.pdf> (дата звернення: 11.03.2025).
- 57.Межерицька О. А. Іміджологія як компонент підвищення якості професійної підготовки майбутніх вчителів. *Якість освіти: вибір майбутнього* : матеріали науково-практичної конференції. Харків : ХНПУ, 2017. С. 138–147.
- 58.Навроцька М. М. *Розвиток професійного іміджу педагога в системі післядипломної педагогічної освіти*: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Тернопіль, 2019. 250 с.
- 59.Наход С. Н. Педагогічний дизайн як засіб підвищення мотивації студентів у процесі E-Learning. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Педагогічні науки. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2020. № 2(20). С. 311–319.
- 60.Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті: указ Президента України від 17.04.2002 р. № 347/2002. URL: <http://tyachiv.osv.org.ua/nacionalna-doktrina-rozvitku-osviti-14-19-44-26-09-2018/> (дата звернення: 11.03.2025).
- 61.Олексенко В. Формування професійного іміджу сучасного вчителя. *Проблеми освіти*. 2015. Вип. 84. С. 258–263.
- 62.Олексенко Р., Ситник О., Денісов І. Імідж викладача як основа підвищення конкурентоспроможності ВНЗ: парадигма сучасного освітнього процесу. URL: <http://vestnikzgia.com.ua/article/view/130752> (дата звернення: 17.03.2025).
- 63.*Освіта дорослих*: енциклопедичний словник /за ред. В. Г. Кременя, Ю. В. Ковбасюка; [упоряд.: Н. Г. Протасова, Ю. О. Молчанова, та ін.] ; НАПНУ, Нац. акад. дере. упр. при Президентові України [та ін.]. Київ : Основа, 2014. 496с.

- 64.Петровська Т. Соціально психологічні складові іміджу спортивного тренера як суб'єкта спортивної діяльності. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15: Науково–педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*: зб. наук. праць. Київ : Вид–во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2016. Вип. 4 (74). С. 74–77.
- 65.Плачинда Т. С. Позитивний імідж викладача ЗВО як складова професіоналізму. *Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи*. Полтава: Астроя, 2019. С. 321–324.
- 66.Позднишев Є. В. Імідж як соціально-психологічна категорія та її методологічні засади. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Психологічні науки*. Чернігів : ЧДПУ, 2010. Т. 2. Вип. 82. С. 132–137.
- 67.Попова Л. Імідж сучасного педагога. *Відкритий урок: Розробки. Технології. Досвід*. 2008. № 3. С. 41.
- 68.Поясок Т. Б., Безпарточна О. І. Формування позитивного іміджу майбутнього викладача вищої школи як складова його професійної підготовки. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля*. 2020. № 2. С. 251–258.
- 69.Аболіна Т. Г., Василькевич Я. З., Заболотна В. О., Коцур В. П., Рик С. М., Рогожа М. М. *Професійна і прикладна етика*: навчальний посібник / за заг. ред. В. П. Коцура. Препринт. Переяслав-Хмельницький, 2016. 314 с.
70. Прус Н. О. Динаміка розвитку образу педагога протягом століть. *Молодий вчений*. 2016. № 2 (29). С. 333–337.
- 71.Прус Н. О. Імідж особистості як психолого-педагогічний феномен. *Імідж сучасного педагога*. 2016. № 1 (160). С. 43–45.

- 72.Романовська О. Поняття і структура іміджу викладача вищої школи. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2016. № 2. С. 135–146. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/22616> (дата звернення: 17.03.2025).
- 73.Савченко Н. Професійний імідж викладача як складова його педагогічної майстерності. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2019. № (17). С. 91–96. URL: <https://doi.org/10.31499/2307-4914.17.2018.162500> (дата звернення: 17.03.2025).
- 74.Скорик Ю. Імідж педагога як формуючий чинник стійкості до професійного вигорання майбутніх викладачів вищої школи. *Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка*. 2014. Вип. 4. С. 144–147.
- 75.Слободиська О. А., Савчук З. С. *Аналіз сприйняття студентами іміджу викладача. Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти*. 2016. № 1. С. 28–32.
- 76.Слободиська О. А. Імідж викладача як педагогічна компетентність. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*: додаток 1 до Вип. 37, том 4 (72) : тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». Київ : Гнозис, 2016. С. 221–228.
- 77.Собчук Н. Іміджеологія в управлінні навчальним закладом. *Завуч*. 2014. № 5. С. 1–16.
- 78.Сухолова М. А. Основні чинники впливу на сценічний імідж викладача вокалу в сучасних умовах. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова: Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Випуск 78. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2020. С. 222–226.

- 79.Сущенко Л. О. *Діловий імідж менеджера закладу освіти*: навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти магістра спеціальностей «Дошкільна освіта», «Початкова освіта» освітньо-професійних програм «Дошкільна освіта», «Початкова освіта». Запоріжжя: ЗНУ, 2021. 155 с.
- 80.Тимошенко В. В. Педагогічний імідж викладача ВНЗ як частина професійної компетенції. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2016. Вип. 2. С. 196–200.
- 81.Фатальчук С. Д., Якущенко С. І. Позитивний імідж сучасного викладача вищої школи: актуальність та перспективи наукових розвідок. *Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки*. Черкаси: ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2017. Вип. № 10. С.118–123.
- 82.Федірчук Т., Нікула Н. Система формування професійно-педагогічного іміджу майбутніх викладачів вищої освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2018. № 10(84). С. 226–237.
- 83.Хуртенко О. В. Структура професійного іміджу молодого педагога та фактори, що впливають на його формування. *Проблеми екстремальної та кризової психології*. 2017. Вип. 21. С. 194–203.
- 84.Юник І. Алгоритми вдосконалення іміджу викладача закладу вищої освіти в контексті педагогічного брендингу. URL: https://www.researchgate.net/publication/362706038_ALGORITMI_VDOSKO_NALENNA_IMIDZU_VIKLADACA_ZAKLADU_VISOI_OSVITI_V_KONT_EKSTI_PEDAGOGICNOGO_BRENDINGU (дата звернення: 27.03.2025).
- 85.Юник І. Д. Бренд науково-педагогічного працівника ЗВО як тренд сучасності. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи: збірник наукових праць*. 2019. Вип. 53. С. 75–87.
- 86.Юник І. Д. Перспективні напрями вдосконалення наукового іміджу викладача закладу вищої освіти. *Науковий вісник Льотної академії*. 2021. № 10. С. 141–148.

87. Якушева А. Значущі якості особистості педагога. *Відкритий урок: розробки, технології, досвід*. 2013. № 6. С. 88.
88. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017р. №2145-VIII (зі змінами 2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 30.01.2025).
89. Кірусенко Н.М. Вплив іміджу викладача на освітній процес і здобувачів освіти // *Соціально-освітні домінанти професійної підготовки сучасного компетентного фахівця*: зб. матеріалів IV-ої Всеукр. студ. наук.-практ. конф. (Біла Церква, 15 травня 2025р.). Біла Церква: БІНПО, 2025.
90. Image. Longman dictionary online. URL: <http://www.ldoceonline.com/dictionary/image> (дата звернення: 14.03.2025р.).
91. Kestere I. The Visual Image of Teachers: A Ten-Country Perspective. *Revista Colombiana de Educación* [online]. 2015. n.68. pp.19-40. URL: http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S0120-39162015000100002&lng=en&nrm=iso (дата звернення: 14.03.2025р.).
92. Porath M. What Makes a Gifted Educator? A Design for Development / *International Handbook of Giftedness*, 2009. Part One. P. 824-837
93. Prus N. Assessment criteria of image of foreign language teacher. *European Applied Science*. Stuttgart. 2017. № 3. P. 36-37.
94. Rentschler I., Jüttner M. Mirror-image relations in category learning. *Visual Cognition*. 2007. Vol. 15. P. 211–237
95. Sushchenko L. O., Hrybanova O. E., Khodakovska A. V. Educational Dialogue as a Factor of Efficient Humanistically-oriented Teacher-student Interaction. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. Вип. 73. С. 214-217.
96. *Vyshcha osvita ta Yevropeiskyi osvittii prostir* (2015) / V. Kryzhko, M. Elkin, O. Starokozhko, K. Tilcharova, O. Hrytsaiova. Berdiansk, Vydavets Tkachuk O.V. 448 s.

97. Zeiger S. Signs of Professionalism in a Teacher. Houston Chronicle. 01 July 2018. URL: <https://work.chron.com/signs-professionalism-teacher-9324.html> (дата звернення: 14.03.2025р.).

98. Martin Michele M. Supporting Personal Learning Environments: A. Definition of a PLE [Електронний ресурс]. URL: <https://michelemartin.typepad.com/thebambooprojectblog/2007/08/supporting-pe-1.html> (дата звернення: 02.04.2025).

ДОДАТКИ

Додаток А

Тест: Самовизначення готовності педагога до виховної діяльності

Блок 1. Мої підходи до методики виховної роботи

1. Ваша виховна діяльність спрямована на розвиток особистості студента.
2. Ви вважаєте, що досягти позитивних результатів можна, вивчаючи досвід інших викладачів.
3. Чи можете ви реалізувати педагогічні ідеї на практиці?
4. Чи знаєте ви, в чому полягають сучасні методики виховання?
5. Ви добре орієнтуєтесь у новітніх методах виховної роботи в ЗВО?
6. Ви вважаєте обов'язковим для всіх студентів брати участь у всіх заходах, що проводяться в ЗВО?
7. Чи волієте ви користуватися готовими методичними матеріалами?
8. Ви добре знаєте своїх студентів?
9. Якщо ви сумніваєтесь у виховній діяльності, чи звертаєтесь до методичної літератури?
10. Чи часто вам приходять оригінальні ідеї для виховної роботи?
11. Ви проявляєте цікавість до виховної діяльності ваших колег?
12. Чи охоче ви ділитесь своїми методичними знахідками у вихованні?
13. Ви відчуваєте неприязнь до успіхів ваших колег у виховній діяльності?
14. Чи відчуваєте ви труднощі при виборі форм і методів виховної роботи?

Блок 2. Чи можу я організувати виховний процес

1. Чи можете ви назвати три основні виховні проблеми? (Назвіть їх).

2. У своїй професійній діяльності ви суворо дотримуетесь логіки виховного процесу?
3. Чи зацікавлені ви в творчій співпраці з іншими викладачами?
4. Чи вважаєте ви, що ваші студенти мають проблеми, а ви не маєте?
5. Ви організована особистість?
6. Ви допомагаєте студентам приймати рішення?
7. Чи відповідаєте ви на питання студентів терпляче та чітко?
8. Ви ніколи не говорите студентам, що вони гірші за інших?
9. Ви ніколи не використовуєте приниження як форму покарання?
10. Ви не хвалите студентів безпідставно або нещиро?
11. Чи стимулюєте ви студентів до самостійної діяльності?
12. Ви довіряєте своїм студентам?
13. Чи вважаєте ви, що викладач завжди має бути правий?
14. Чи вмієте ви з гумором виходити з неприємних ситуацій?
15. Ви нетерплячі до студентів, які не одразу розуміють, що від них вимагається?
16. Організуючи виховну діяльність, ви враховуєте інтереси студентів?
17. Ви завжди аналізуєте свою виховну діяльність?

Помилки в зовнішньому вигляді ділових людей

Фото №1



Фото №2



Фото №3



Фото №4